

ZSIDÓ SZEMLE

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Buda-
pest, VI., Király-u. 36. Telefon: 84-89.
Sürgőnycim: UNGCION

POLITIKAI LAP
Megjelenik minden hó 1-én és 15-én

Egyes szám 4000 kor.

Nachum Sokolow Budapesten

**A Cionista Világszervezet Végrehajtó Bizottsága elnökének ünnepé-
lyes fogadása a nyugati pályaudvaron — Sokolow nyilatkozata a
sajtó számára — A cionizmus és hazafiság problémája**

Rövid késéssel futott be 1925 január 28-án este 10 órakor a keleti expressz a nyugati pályaudvarra. Már jóval kilenc óra előtt hatalmas és impozáns tömegben várták Nachum Sokolow megérkezését a magyarországi cionisták. Amint a világhírű diplomatának jellegzetes alakja kibontakozott a különkocsi félhomályából, a megjelentek lelkes és tomboló „hedad” kiáltással üdvözölték a Világszervezet Végrehajtó Bizottságának Budapesten átutazó elnökét. A nagy államférfiut dr. Osztérn Lipót köszöntötte héber nyelven a magyarországi cionisták nevében. Sokolow látható örömmel köszönte meg a fogadtatást, majd leánya és titkára kíséretében a pályaudvar külön termébe vonult, ahol a sajtó képviselőinek a felvetett kérdésekre készséggel válaszolt.

— Miként egyeztethető össze a cionista meggyőződés a hazafisággal?

— A cionizmus általános jellegű zsidó mozgalom, — mondta Sokolow, — melynek célja a zsidó otthon felépítése. Ugyanezt a kérdést tehát felvethetik más országokban is. A kérdés maga két szempontból vizsgálható. Azok a zsidók, akik bármi okból kivándorolnak Palesztinába és ott letelepedve palesztinai állampolgárokka lesznek, megszűnnek egvkori hazájuk polgárai lenni. A kérdés inkább azokra a zsidókra vonatkozik, akik megmaradnak jelenlegi hazájukban. Ezek lelki kapcsolatot éreznek a felénülő zsidó otthonnal, anyagilag és erősen támogatniák Palesztina uiiáépítését, de természetesen hű állampolgárai hazájuknak.

Nem tudom megérteni, hogy az Önök hazájában akadnak még emberek, akik ellentétet akarnak lemagyarázni a hazafiság és cionizmus kérdésébe.

Hiszen Magyarország nem egyszer adta tanuilelét józan politikai felfogásának és nézetem szerint ez az elfogultság csak a helytelen információknak tulajdonítható

— Csak egy elképzelhető lehetőség merülhet fel — folytatta mosolyogva Sokolow. — ha háború támadna pl. Amerika és Palesztina között. Azonban ez a feltevés nemcsak utóbia, hanem lehetetlenség. Hiszen Palesztina a békeszerződés paragrafusai és a

mandátum szövege szerint közjogilag biztosított otthon, tehát oly semleges ország, mint Svájc.

— A hazafiság és a cionizmus kapcsolatának megvilágítására két példát hozhatnék fel — mondotta Sokolow. — Az amerikai irek az Unió állampolgárai, néhány nemzedékkel ezelőtt vándoroltak be. És ma a legjobb yankee-knek tartják őket. De régi hazájuk iránt még most is élénk érdeklődéssel viseltetnek és Irországot tartják még mindig hazájuknak. Ők voltak azok, kik Irország önállósága érdekében a legnagyobb propagandát fejtették ki és támogatták a mozgalmat erkölcsileg és anyagilag. A burok pedig hollandusok maradtak Délafrikában is, noha új hazájuknak jó állampolgárai.

Az amerikai zsidók hazafiságában senki sem mer kételkedni, pedig ők támogatják a legnagyobb mértékben mind anyagilag, mind politikailag mozgalmukat.

Sőt Amerikában és Angliában a legmagasabb állami funkcionáriusok állnak a cionizmus élén. Az ezzel a problémával foglalkozó sajtóorgánumok közleményeiért, melyek ezt a kérdést másképp világítják meg, felelősséget nem vállalhatok. Én, mint a Végrehajtó Bizottság és a Cionista Kongresszus elnöke, csak a hivatalos álláspontot szögezhetem le, hogy

csak az elfogultság vagy tudatlanság lát összeférhetlenséget a cionista eszme és a hazafias érzés között.

— Mi célja volt romániai utazásának és mily eredményeket ért el?

— Nem agitációs uton voltam — válaszolt Sokolow — csak romániai zsidó testvéreimet akartam meglátogatni. Mindenütt nagy szeretettel fogadtak, a nagyobb városokban meetingeket rendeztek, amelyeken a zsidó otthon munkálatairól számoltam be.

A román királyi család külön kihallgatáson fogadott. A király több órán át nagy érdeklődéssel hallgatta végig fejtegetéseimet.

Természetesen itt is, mint mindenütt, érintkezést kerestem a kormánnyal, mert a cionizmus nem burkolt

mozgalom és nincsenek titkos céljai. A román kormány megértést tanúsít mozgalmunk iránt és a Palesztina felépítéséért folytatott munka elé nem gördít akadályokat. Nyugodtan mondhatom, hogy utam célját elértem és nagy anyagi és erkölcsi sikerről számolhatok be.

Arra a kérdésre, hogy milyen gyakorlati eredményeket ért el a cionista mozgalom a hivatalos elismerés óta, Sokolow a következőképpen nyilatkozott:

— A cionizmus megszűnt utopia lenni. A zsidó otthon való tény és látható eredményei vannak több évi munkánkknak. Eddig a palesztinai gyarmatosítás egyes zsidó emberbarátok anyagi támogatásától függött és csak ideiglenes jellegű volt. Ma már azonban ott tartunk, hogy a zsidó nép széles rétegei súlyos áldozatokat hoznak Palesztina felépítéséért. Természetesen még messze vagyunk a végcéltól és mi zsidók még nagyobb eredményeket szeretnénk látni. A magam részéről, jóllehet Amerikában két évvel ezelőtt egy körutam alkalmával 5.000.000 dollárt gyűjtöttem palesztinai célokra, az erkölcsi sikert mégis fontosabbnak tartom.

Következő kérdéstünk a Keren Hajessodra és a palesztinai munka jelenlegi állására vonatkozott, de sajnos, a vonat várakozási ideje lejárt és Sokolow erre a kérdésre válaszolni nem tudott. Csak röviden utalt a Vezetőség által havonta kiadott részletes kimutatásokra, amelyek világos képet adnak Erec Izrael fejlődéséről. Bucsuzásul legközelebbi munkatervéről tett említést:

— Most Londonba megyek, hogy az Amerikába készülő Weizmannal eszmecserét folytassak. Londonból Genfbe utazom, hogy részt vegyek a Népszövetség üléseiben. Majd Palesztinába hajózom, hogy jelen legyek azon az ünnepélyes és nagyjelentőségű eseménynél, amidőn lord Balfour a Scopus hegyén meg fogja nyitni az új héber egyetemet.

Az induló vonat ajtajában meghatottan állt Sokolow és a Hatikva hangjaival bucsuzó elvbarátaihoz a következő szavakat intézte:

— Testvéreim! Együttlétünk rövid volt, de jól esett. Remélem, hogy nemsokára alkalmam lesz viszontlátani Önöket. Lehithraoth!

„Szocialisták és zsidók“

A jelenkor egyik uralkodó jelszava: „Szocialisták és zsidók“. Minden bekövetkezett és bekövetkezendő baj oka, gyökere, kuforrása: „Szocialisták és zsidók“. Így dobta ezt be a köztuatba a mindenkori reakció és csak természetes, hogy az ellenforradalmak idején virágkorát éli e jelszó, dus gyökereket ereszt és felburjánzik ott is, ahol tisztultabb felfogást, élesebb látást, józanabb megítélést várhatnánk.

Szocialisták részéről eddig csak elvétve és akkor is csak felületesen foglalkoztak e jelszóval, illetve e jelszó két alanyának összefüggés nélküli összekapcsolásával. Zsidók részéről már gyakrabban esett szó az egybekapcsolásról, így legutóbb a magyarországi zsidó vallású politikusok egyik legkiválóbbika, Vázsonyi Vilmos egész vezércikkét szentelt e jelszónak hetilapja egyik legutóbbi számában. Bár e kérdést teljesen szubjektíve és nem általános elvi szempontokból, hanem csupán a maga és pártja politikai helyzetéből és szerepéből kiindulva tárgyalja, nem hagyhatjuk megjegyzések nélkül.

„Zsidók“ „ilyen politikai egységet nem ismerek“, mondja Vázsonyi és ez Magyarországra nézve helytálló kijelentés. „A magyar zsidókat politikailag senki sem képviselheti és aki ilyen pozícióban bocsát ki zsidó enciklikákat, bárki legyen, nagyási hóbortban szenved.“ Ez is teljesen kifogástalan megállapítás. Végignéz azután egész élete folyásán, politikai pályáján és az igazságnak megfelelően mindenütt kimutatja, hogy mindig és mindenkor csak magyar, szabadelvű és demokratá, sőt népszerűsége veszélyeztetésével forradalomellenes és mindig hűséges királysági volt. És a végén melankólikusan kérdi: „Használt-e az én áldozatom valamit a zsidóknak? Mondották-e, elég ennek az egy embernek a cselekedete annak megcáfolására, hogy a zsidók csinálták a forradalmat és a bolsevizmust?“

Bár e kérdésben már benne rejlik a felelet, mégis járulékosan felvetődnek a kérdés után evvel kapcsolatos más kérdések is. Miért tekinti a nemzeti demokratapártot és annak vezérét — nem mi, hanem a többi magyarországi párt — par excellence zsidó pártnak és vezérét par excellence zsidó politikusnak?

Miért kiáltották már a második Wekerle-kabinet idején, mikor hosszabb idő után tót, szerb és román

képviselők is tagjai voltak a képviselőháznak, nemesak a néppárt, hanem az akkori koalíció másik két pártja padjairól is a demokrata párt felé, melynek akkor dr. Vázsonyi Vilmos, dr. Pető, dr. Bródy és dr. Leitner voltak a képviselői és pedig nem is egyszer, hogy „Hiszen Önök is nemzetiségi képviselők!“

El kell ismernünk, hogy az akkor és azóta elfangzott ilyesféle aposztrofálásoknak nem volt és most sincs semmiféle alapjuk. És mégis el fognak hangzani a jövőben is és pusztán azért, mert az átlagpolgár csak úgy, mint a képzett politikus nem tud elképzelni olyan politikai egyént vagy pártot, mely minden tekintetben abstrahál önmagától. Miként nem tudnak elképzelni görög-keleti szerbet, aki tisztán és kizárólag a görög-keleti románok javára és érdekében kíván működni, ugy nem tudják elhinni azt, hogy a zsidó vallású magyar állampolgár teljesen és kizárólag csakis a keresztény magyar állampolgárok összesége javára kíván működni és hogy — Vázsonyi szavát idézve: „templomán és felekezetiének intézményein kívül a felekezeti szempontot nem ismeri.“

Ezért joggal kérdezhettük tovább Vázsonyi szavaival: Használt-e a demokrata pártnak és Vázsonyinak az ő áldozatuk, előbbre vitték-e a demokrácia ügyét Magyarországon? És ha mérlegelik az elért eredményt, arányban állónak találják-e az áldozatokkal. Vagy ha egyanezt a buzgóságot és odaadást a zsidó ügyek gondozására fordították volna, nem használtak volna-e nagyobb mértékben a köznek. Avagy talán azt hiszik, hogy a magyarországi zsidóságon belül a demokrácia követelményei már minden vonatkozásban meg vannak valósítva?

Nagyon szeretnők, ha az országos és városi politika gondjai közepette Vázsonyi Vilmosnak egyszer ideje maradna arra is, hogy a magyarországi zsidóságon belül csináljon demokratikus politikát, és hogy a külföldi zsidó demokráciákról is orientálódást szerezzen.

A világháború első éveiben, mikor a világ zsidósága Amerika felé vetette tekintetét, a cionizmus Brandeis személyében nagystilű új vezérre talált. Brandeis tudvalevőleg az Unió legfőbb bíróságának tanácselnöke és a demokrata párt egyik vezető egyénisége volt. A cionizmushoz az vezette, hogy itt találta meg a

demokrácia elveinek tényleges és gyakorlati megvalósítását a zsidóságon belül. Csak önmagához maradt tehát hű és elveihez következetes, mikor mint demokrata lett cionista.

De a szociáldemokrata pártok zsidó vezetői sorában is megállapítható az új orientáció hatása. Néhány évtized előtt még lehetetlen volt elképzelni, hogy a szociáldemokraták zsidó vezetőinek zsidó ügyekről helyes fogalmaik legyenek. Azóta legfőképpen a cionizmus szociáldemokrata pártánálainak felvilágosító munkája révén külföldön a szellemi legkiválóbbak mind erősen revidáltak nézeteiket, sőt a fiatalabb zsidó vezető szociáldemokraták közül egyesek a zsidó köztügyek értékes és buzgó munkásai lettek. Dr. Cohn Oszkár németországi szociáldemokrata képviselő az egyetemes zsidó segélyező kongresszus állandó bizottságának egyik legtevékenyebb tagja. Leon Blumtól, a franciaországi szociáldemokraták egyik fiatal vezérével pedig lapunk más helyén nyújtunk az olvasónak oly nyilatkozatot, mely meglepéssel tölthet el minden zsidót.

Vázsonyi joggal írhatja: „Örökké büszkeségem lesz, hogy a mélyen tisztelt zsidó notabellek bizottságában végigvághattam az alázatosság szellemén, mely el akarta alkudni a vallásfelekezetek jogegyenlőségét, a recepciót. Van még most is elég az alázatosság szelleméből, melyen végig kellene vágni és az igazi jogegyenlőség kivívása is még hátra van. Munkája eredményesebb, harca dicsőségesebb lenne a zsidóságon belül, mint azon kívül.

Ezüstárugyár

Disztárgyak és evőeszközök

dus választékban, gyári árban és rendkívüli előnyös fizetési feltételek mellett.

Schleifer Budapest, VII, Kazinczy utca 14. szám.

Telefon: József 135-28

Az istentagadók

Irta: Gömöri Manó.

Fagyos, kemény téi este volt. Az alacsony, homályosan megvilágított, nyirkos falu tanházban három ifju talmudista görnyedt rozoga, össze-vissza faragesált asztalnál a nagy föliánsok felett. Szótlanul ültek egymás mellett. Érdekes, sápadt arcuk, kissé furesza áhitattal révedező tekintetük különös, szinte kísérteties összhangba olvadt a falon kavargó groteszk árnyakkal és az ablakon bekandikáló hideg, sápadt holddal.

Szinte dermesztő volt a csend, de a három merengő ifju ezt nem érezte. Lelkük ott bolyongott valahol a bűvös talmudi legendák szívet üdítő, ezer színben ragyogó, eső-dálatos virágkertjében és mohón itta a feléje áradó pazar szépséget és illatot. Mintha előttük ragyogott volna káprázatos, aranyos fényben örökszép temploma fehérruhás papokkal és zsoldáréneklő, hárfás levitákkal és ott állott volna maga a böles király is igéző, felséges alakjával, ujján a varázsgyűrűvel, melynek segítségével ura és parancsolója lett az erdő vadjainak és az ég madarainak és megfékezte a démonok rettenetes erejű fejedelmét is, Asmodájt. Szívet-lelket andalító, édes pihenő volt e fantáziajáték a kissé száraz, erős fejtörést kívánó talmudi viták után.

Szinte bosszankodtak, midőn a vén falióra hangosan elütve a tíz órát, felriasztotta őket álmodozásukból.

Palesztina új ipara

A palesztinai ipar a legutolsó évekig teljesen el volt hanyagolva. Az ország nyersanyagai feldolgozatlanul romlottak el, mert senki sem törődött velük; s azt a készárut, amit a kisigényű fogyasztó felhasznált, a külföld szállította. Nem látszik-e képtelenségnek, hogy közönséges tömör fali téglát Marseillesből szállítottak Palesztinába, sőt a francia cégek úgy be vannak vezetve a régi rendszer alapján, hogy még ma is Marseille szállítja az üregecs téglákat és az égetett tetőcserepet. Abban az országban, amelynek tengerpartja talán 80 km. hosszúságban a legtisztább homokból áll, amelynek egyes pontjain keletkezett az őskor legvirágzóbb üvegipara, a föniziai üvegipar, amely Rómába és Hellaszba importált, abban az országban ma nincsen üveggyár, hanem Belgium szállítja a táblaüveget és Csehország szállítja az öblös üveget, még pedig tekintélyes mennyiségekben. Palesztina termi a legremekesebb narancsot, citromot és etrogot és a narancsbefőtteket, kandirozott citromot, szörpöket, citrónadot importálták a legújabb időkig, amíg tavaly végre egy konzervgyár létesült Tel-Awiban. Palesztinában van a legacélosabb buza, ami még ha Beersheba mellett a sivatag közelében is terem, olyan sulyos, mintha ólomserét szemek volnának, a legdusabb sükér tartalommal, mégis Olaszország szállította a makkarónit és levestésztaikat Palesztinába, még pedig palesztinai lisztből készítve és csak most van alakulóban egy tésztagyár, amely remélhetőleg nemcsak Palesztina 120.000 kg. szükségletét fogja ellátni, hanem exportálhat is. Palesztinában vannak a legbujább illatu virágok, s az illatszereket, sőt a pipere szappanokat külföld szállítja, mert leszedetlen hervad a mezőn a virág.

Csak a legutolsó 5-6 évben vett lendületet az ipar fejlődése ebben a kis országban, hiszen csak azóta érzi magát a tőke biztonságban. Magánosok, bizonyos állami támogatással tekintélyes tőkét investáltak, s így mindenki előtt világos, hogy az ipari vállalkozás Palesztinában nem kockázatos, hanem nagy haszonnal kecsegtető.

Utóbbi időkben alakultak a következő vállalatok: Zementgyár Haifában 130.000 angol font tőkével, Olajgyár Haifában 100.000 angol font, Habonah építő rt. Tel-

Csak most vették észre, hogy a többi társuk már mind hazaszállingózott és hogy a teremben meglehetősen hideg van, mert a kályhában már teljesen kialudt a tűz. Elindultak hát ők is közös lakásuk felé.

Utjuk görbe-görbe, sötét utcán vezetett keresztül. A félelmesen vijjogó szél olykor száraz, félig-meddig eljesegett havat csapva az arcukba, erősen sietésre nógatta őket, de óvatosan kellett lépkedniök, nehogy minduntalan felbukjanak a sima, jeges uton.

Hirtelen hangos ordítás támadt a hátuk mögött. Néhány parasztsuhanc megleste őket, amint a tanházból kiléptek s kemény hógolyókkal és kövekkel felfegyverkezve utánuk eredt.

„Nesze hócher!“ „Nesze bűdös zsidó!“ ordították torkuk szakadtából és egymásután röpökdtek a hógolyók és a kövek.

A három ifju szinte nem is látszott tudomást venni a dologról és zavartalanul folytatta tovább az útját. Már éppen a lakásuk elé érkeztek, midőn egyiküket, Efrájimot, fején találta egy kő. Nagy fájdalmat érzett, homlokán és arcán végigfolyt a meleg vér.

Besiettek a lakásukba, gyertyát gyújtottak és hamarosan bekötözték a sajtó, vérző sebet. Azután, mintha jeges dermedés ült volna a szívükre, percekig sápadtan, némán és komoran álltak egymás mellett.

Dávid, a legidősebb, törte meg végre a nyomasztó

Awiw 100.000 angol font, Hiram építő rt. Haifa 1000 angol font, Silizat téglagyár 75.000 angol font, Nagymalom Haifában 100.000 angol font, Villamos művek rt. 400.000 angol font, Sótermelő rt. Athlit 40.000 angol font alaptőkével. Ezekon kívül alakult egy konzervgyár, csokoládégyár, cigarettagyár, bonbongyár több szappangyár, tésztagyár, építőanyaggyár, (beton-cement), asztalosárugyár, több kis gépgyár, élesztőgyár, stb. Működik több építési vállalat, kisebb iparosok műhelyei és a munkások termelő és építő szövetkezete Solelbonéh, amely a köfejtéstől kezdve a magosépitésig mindent vállal és készít és időnként 2000 munkással is dolgozik. — Hogy mily lendülettel halad a munka és vállalati lehetőség Palesztinában, arra a legjobb példák a zsidó városrészek fejlődése. Tel-Awiw, Jaffa mellett 1909-ben homoksvatagon keletkezett és 1919-ben már 5000 lakosa volt, ma 18.000 lakosa van és évenként 400—500 ház épül benne. Épen így fejlődik Haifa mellett Hadar Hakarmel, Jeruzsálem mellett négy új zsidó kerület, Tibériás mellett egy új telep stb. — A fogyasztás pedig az új településekkel rohamosan növekszik s így az új iparok és vállalkozásoknak mindig jobb és jobb lehetőségei nyílnak. Máiig, elég rossz viszonyok között 1921-től 1924-ig investáltak, ipari és mezőgazdasági, valamint kereskedelmi vállalkozásokba: A Keren Hajessod 1.300.000 fontot, egyéb cionista alapok (nemzeti alap, bankok) 2.000.000 fontot, magánvállalatok tőkéje 4.000.000 fontot, s így az összes zsidó élő és dolgozó tőke Palesztinában kb. 7.000.000 font.

Az igények a bevándorlás emelkedésével folyton nőnek, s ha a minimális bevándorlást évi 20.000-re tesszük, úgy biztos, hogy minden ipar fokozottan nyer foglalkoztatást. Olyan pangás, mint most Középeurópában dühöng, elképzelhetetlen Palesztinában, mert a folytonosan érkező új elemek és új tőkék állandó forgalmat és keresletet biztosítanak. — Ideiglenes és állandó épületekre állandóan van szükség, s az építőiparnak igen nagy kilátásai vannak. Egy-egy szoba havi bére átlag 3 font, és építési költsége kb. 100 font, s így a bérrel 4—5 év alatt teljesen kifizetődik. Ebből következik, hogy minden gyár vagy iparvállalat, amely építőiparral kapcsolatos és mértéklettel és észszerűen vezetik, tekintélyes haszonnal foglalkoztatható. B. A.

csendet sóhajtozva: „Hiába! A zsidónak tünie kell. Góluszbán vagyunk, keserves, szomoru góluszbán.”

„Hát miért vagyunk góluszbán?! — pattant fel erre szinte dühösen a harmadik, Natanel. — Csak mi zsidók, mi egyedül vagyunk az oka, mert nem tudunk egyebet, csak sóhajtozni és sopánkodni, mint a vénasszonyok! Hiszen, ha igazi zsidók volnánk, ha az ősök forró, zsidó lelkesedése, határtalan rajongása élne a szívünkben, ha volna annyi öeérzetünk, hogy lelkünkben dacos émiakarást robbantson ki a megaláztatás és üldöztetés átkozott, vörös kinja. akkor nem élnénk többé a góluszbán, nem lennénk többé minden jött-mentnek a bünbakja. Boldog és szabad életet élhetnénk saját hazánkban, az ősök drága, isten-áldott földjén. De hát mi csodákat várunk, lehetetlen, naiv csodákat! Égből lehulló Jeruzsálem!”

Dávid és Efrájim ijedt csodálkozással meredtek rá csillogó szemü, kipirult barátjukra. Szinte nihetetlennek látszott előttük, hogy a szelid, álmódzó Natanel ilyesmiket mondjon.

„Hát te nem hiszel a messiás eljöveteleiben? — kérdezte halkan Dávid. — Nem hiszed, hogy az Örökkévaló akarata és segítsége nélkül nem szabadulhatunk meg a góluszból?”

„Hogyne hinném, Dávid! — válaszolta élénken Natanel. — A messiás minden bizonnyal el fog jönni és elhozza majd a várva-várt, isteni megváltást. De csunya és szomoru dolog volna, ha mi tétlenül, karbatett kezekkel

Rosegger Péter osztrák költő a fajkérdésről

Rosegger Péter, a nagy steier származású költő, vidám elbeszélések és vallásos jellegű regények szerzője, aki műveiben egyszerű okoskodással, tépelődő művészettel igyekszik saját világszemléletét megteremteni „Heimgarten” című folyóiratában a fajkérdésről a következőket szögezi le:

„Az egyik védelmi csoport — egyesületének egy tagját ki akarta zárni, bár az illető nagyrabecsült ember volt, és semmiféle kifogás nem merült fel ellene. Hosszu idő óta tagja az egyesületnek és annak mindenkor támogatást nyújtott. De most kitudódott, hogy — zsidó. Ebben az ügyben kikérték a véleményemet, melyre a következő választ adtam:

Véleményem szerint a nemzeti erkölcsi felfogásban az érzület a döntő és nem a faj. Egy született zsidó vagy szláv, aki németézésű, jobb német, mint egy született germán, aki a legkisebb nemzeti áldozatnál elrejtőzik. Országunk néptömegénél különben ki biztos fájáról? Érzésünk, gondolatunk és akarásunk, mindenekelőtt a német életben, a nemzeti hűségben, a német nyelvben, és irodalomban — rejlik. Mindenkit, aki ezeket a javakat értékeli és velünk együtt akar élni — szívesen látunk.“

P. Ter.

Minden önértetes zsidó, aki érdeklődik az egész világ zsidóságának eseményei iránt, előfizet a „Zsidó Szemlé”-re.

ORT. KOSER BAROMFI

Naponta friss vágású **elsőrangú** kiskunfélegyházi baromfi a legolcsóbb napi árban kapható: **SZEGÁL MIKSA V., Visegrádi-u. 18.**

TELEFONHÍVÓ: 104-96.

A budapesti orth. rabbinátus felügyelete alatt álló üzletében. Telefon utján feladott rendeléseket legpontosabban házhoz szállítom.

HÁLÓSZOBÁKAT

ebédlőket, uriszobákat, szalon- és klubgarnitúrákat, konyha- és előszobabereendezéseket legmérsékeltébb árban szállít: Sándor Ignác butoráruháza. 15. Dessewffy-u. 18.

várnók be azt az időt. Legyen bár a mi kicsiny, de serény és lelkes munkánk csak a kezdet kezdete is, akkor máris remélhetjük, amit a közmondás mond: „Segíts magadon s megsegít az Isten!”

Dávid és Efrájim megpróbálkoztak még néhány ellenvetéssel, de Natanelt a lelkesedés tüze már annyira magával ragadta, hogy szinte szóhoz sem engedte őket jutni. Ajkából szikrázó, tüzes aranyesőként zuhogtak a szavak. Rajongva festette le nekik az újjáéledő szentföldet, a vig daloktól visszhangzó, virágzó, gyönyörű kolóniákat és a zsidó verejtékkel megművelt dus aranykalászos szántóföldeket. Mesélt a hős makkabeusok legméltóbb utódairól, a csodálatos chalucokról, fáradhatatlan, heróikus munkájukról és az ajkukon zengő, ujjonnan feléledt héber nyelv gyönyörű muzsikájáról.

Barátai ámulva hallgatták. A lekesedés tüze szívükben is lángra lobbant s a fűtetlen sivar kis szobát, mintha csodálatos melegség, fény és illat árasztotta volna el. Az éjjél még ébren találta mindhármukat és mikor végre nyugovóra tértek, ragyogó, napsugaras jövő képében szállt szívükre a szelid álmom.

Másnap reggel, szokásuk szerint, ismét elsőnek érkeztek a tanházba és a rendesnél még nagyobb hévvel és szorgalommal fogtak a tanuláshoz. Szemükből eltűnt a szomorúság, a fájdalmas merengés, helyét önértet és tette ösztönző remény foglalta el. S midőn eljött az este, már nem révedt a szemük ábrándosan a múltba, hanem a jó

kérdésről

zása költő,
ények szer-
l, tépelődő
megterem-
kérdésről a

letének egy
becsült em-
t fel ellene.
nak minden-
tt, hogy —
leményemet.

felfogásban
gy született
obb német.
nemzeti ál-
él különben
s akarásunk.
hűségben, a
Mindenkit,
együtt akar
P. Ter.

az egész világ
ló Szemlé"-re.

OMFI

ngu
napi árban
ádi-u. 18.

álló üzletében.
zhoz szállítom.

A T

nyha- és előszoba-
nác butikáruháza.
15

ssiny, de se-
dete is, akkor
: „Segíts ma-

még néhány
már annyira
engedte őket
zuhogtak a
élelő szent-
gyönyörű ko-
dus aranykalá-
sok legmértőbb
atlan, heróikus
feléledt héber

s tüze szívük-
szobát, mintha
volna el. Az
mikor végre
jövő képében

ét elsőnek ér-
obb hévvel és
eltűnt a szo-
érzet és tette
az este, már
hanem a jó

Leon Blum, francia szocialistavezér hitvallása zsidósága mellett

Francia-e vagy zsidó? — „Az antisemitizmus egyik főoka: a méltóság és büszkeség hiánya“ — Palesztina felépítése zsidó kötelesség!

Multkori számunkban megemlekeztünk már arról a nagyszerű fogadtatásról, melyben dr. Weizmann Párisban részesítették. Most módunkban áll a tiszteletére rendezett Keren Hajessod-banket lefolyásának egyik kiemelkedő és fölötté érdekes részletét közölni: Leon Blum francia szocialista-vezér nyilatkozatát a zsidóságról, a hazafiasságról, emberi kötelességről és Palesztina felépítéséről. Különösebb jelentőséget ad e nyilatkozatnak az, hogy Leon Blum ma Franciaország egyik legismertebb vezérférfa, és így véleménye nemcsak egy ember, nem egy francia, zsidó, szocialista felfogását, hanem az egész irányzat nézetét tükrözi vissza, melyet képvisel.

A Cionista Világszervezet elnökének felkösöntése után, Leon Blum a következőket mondotta:

„Francia zsidó vagyok, sőt azt hiszem, jó francia. Franciaország szívében, Párisban születtem, nagyszüleim is itt éltek és ahogy én családom történetét vissza tudom vezetni, azt is megállapíthatom, hogy még előbbi őseim is Elzászból származtak, azaz franciák voltak. Franciaországban, francia nyelven és francia kulturában nevelkedtem, franciák voltam játszópajtásaim és iskolatársaim és francia hivatalnok lettem később én is; mégis én mindig úgy éreztem és érzem ma is, hogy zsidó vagyok. Én sohasem hittem, hogy e két érzés egymással összeütközésbe kerülhet. Eppen Weizmann fejtette ki előttem minap, hogy a nemzeti patriotizmust illetőleg nemcsak dualizmust, de még inkább pluralizmust lehetségesnek tart, sőt ez majdnem minden emberben megtalálható. És ez így is van.

vőbe tekintett vasnál keményebb akarással, törhetetlen hittel, lelkesen, büszkén.

Csendes, boldogító tervezgetés és lankadatlan találgatás közben napok, majd hetek suhantak el, és mire a tavasszal elérkezett a virágbimbók fakadásának ideje, a három talmudista szívéből is kipattant az elhatározásnak, a cselekvésnek áldástrejtő, drága bimbója.

Egy szép tavaszi napon beállítottak a rabbihoz, hogy bucsut vegyenek tőle. Miután nagy lelkesedéssel elmondták a tervüket, furcsa, meglepett arccal kérte őket a rabbi, mondják csak el még egyszer, hogy mit akarnak. Nem hitt a saját füleinek! Hogy az ő három legkedvesebb tanítványa ilyesmit tegyen! Hogy elmenjenek az istentelen cionisták közé a szentföldet felépíteni, mikor ezt az Isten nyilván még nem akarja! Hiszen akkor ők nem hisznek a messiásban, sem abban a sok csodában, amiket majd ő mutatni fog! Hiszen ez rettenetes, szörnyű pogányság!

Mikor végre kénytelen volt meggyőződni, hogy nagyon is jól hallott mindent, előbb szeliden, mézes szavakkal, majd korholva igyekezett őket tervükről lebeszélni. De hasztalan volt minden ékesszólás, a három barát megingathatatlan maradt elhatározásában. A rabbi végre is elvesztette a türelmét, roppant dühbe gurult és kilökte őket a szobájából.

„Ne merjetez többé a szemem elé kerülni, ti istentagadók!“ — kiáltotta utánuk vérvörösén a haragtól.

Tartozhat valaki egy bizonyos országhoz és mégis integrális részét képezheti egy másik csoportnak. Franciáknak érezhetjük magunkat teljesen és mégis ugyanakkor testileg és szellemileg a zsidósághoz tartozónak vallhatjuk magunkat.

Az antisemitizmus nem akkor keletkezik, amidőn őszintén és nyíltan zsidóknak mutatkozunk, hanem mindig akkor, amidőn zsidóságunkat eltussolni, letagadni igyekszünk.

Én például még sohasem tapasztaltam, hogy fajomhoz és vallásomhoz való ragaszkodás valamilyen tekintetben is antisemitizmust idézett volna elő.

Sokkal inkább okozója az antisemitizmusnak a büszkeség és méltóság hiánya.

Meg vagyok győződve, hogy Franciaország zsidósága mindezt tisztán látja és így valóban elérkezett annak ideje, hogy Palesztina felépítésének munkájában az őt megillető helyet elfoglalja. Bárha igaz, hogy Franciaországban csak egy csekély töredéke él az össz-zsidóságnak, mégis előkelő pozíciójánál fogva erős befolyást gyakorolhat tagjaira, olyannyira, hogy nemcsak hasznos, de feltétlenül szükséges szerepet vihet az egyetemes zsidóság építő munkájában. Erre a munkára hívom fel franciaországi zsidó testvéreimet én, mint olyan zsidó, aki büszke voltam és leszek mindig fajomra, hovatartozandóságomra és őseim hitére.

Ha mindez — mint ahogy hiszem — egyben a franciaországi zsidóság véleménye is, úgy minél sürgetőbb hozza meg a szükséges támogatást Palesztina felépítésének munkájához. Ez dr. Weizmannnak és a mozgalomnak erősödését, az eredménynek megnagyobbodását jelentené, a franciaországi zsidóságnak pedig becsületére válna kötelességének hű teljesítése.“

Minden önérzetes zsidó, aki érdeklődik a zsidó irodalom, művészet és tudomány iránt, előfizet a „Zsidó Szemlé“-re.

A fiuk, akiknek nagyon fáj a megszegyenyítés, szomorú szívvel távoztak. Azt remélték, hogy talmudista társaik barátságosabbak lesznek irántuk, hát elmentek a tanházba. De itt már értesültek a dologról és szóba sem akartak velük állni. Huzódoztak tőlük, mint valami belpoklosoktól és mikor szomorúan bár, de dacosan, tervükben meg nem inogva, innen is eltávoztak, szinte kórushan harsogott utánuk:

„Istentagadók, gyalázatos, gonosz istentagadók!“

Azon a verőfényes, gyönyörű tavaszi napon, amelyen a talmudisták a szentföldön partraszálltak, legragyozóbb tündérvilágát öltötte magára a természet. Az ég tiszta, mosolygó azurján, mint egy csodálatos, nagy drága ékszer ragyogott a nap, szikrázva csillogó, tüzes sugarakkal és bűbájos, illatozó virágokká varázsolta köröskörül a fenséges, csodaszép tájat, mely felett a szívet édes bágyadtságba ringató halk muzsikával lebegett a faleveleket és virágokat lágyan cirogató enyhe tavaszi szellő.

A három ifju a lelkesedéstől mámorosan, szinte önfeledten borult a drága, ősi földre, melynek minden porából balzsamos élet áradt és áhitatosan, könnyes szemmel csókolták meg.

(Folyt. köv.)

A két Zenó

Uj tanítómestere akadt a magyarországi zsidóknak: Bessenyei Zenó. Magasztos, szent hivatás: eszméket hirdetni, új látószögbe állítani avult, formavá kornadt elveket, átültetni rogekony lelkekbe a tudás erjesztő gondolatait. De nem kevésbé tisztos és elismeresremeltő célkitűzés, ha a tanítómester jellemformáló leckéivel modorra tanít, magatartásra oktat, illemtet predikál és helyes irányba neveli a reá bízott lelkeket. Bessenyei Zenó is magára oltotta a tanító eszmenyi, de hatgórnyesztő, sanyaru darocát és katedrai hangon, a komoly pedagógus vermagasztos mtemmevel aata elő a teyeimi szabalyokat, amelyek ellen véteni: bün s amely maga utan vonja a kiesapást a törvényadta jogokból. Megtudtuk, mint kell viselkednie a derek zsidónak, mit szabad és kötelessége tennie: versenyeznie kell (a hazaszeretben), támogatnia kell (a kormánypartot), nem szabad lphegnie (bosszuért), lépéseket kell tennie (a keresztény középosztály érdekeben) stb. Bessenyei Zenót nem az egoizmus örök, tette serkentő érzelme irányította a magas emelvény professzori helyere, ő a zsidókkal akart őszintén, szívből jót tenni. Mert Zenó tudja jól, hogy a zsidóság Isten kiválasztott népe és hogy mi papi nemzetnek valljuk magunkat, mert az emberiség nagy eszmeit hirdetjük a civilizáció, az erkölcsi emelkedettség szoszekeről. És minthogy mesterünk ezt tudja és tudja azt is, hogy a jó pap holtig tanul, úgy gondolta, nem lesz káros egy kis leckét adni a zsidóknak, hadd legyen anyaguk, melyen rágódhatnak, melyről emelkedhetnek egy ideig. Amde Zenó nem jó pedagógus és nem ismeri a tanítás csinyjátfinját, fufangjait, fogásait, nem tudja mit, mikor és hogyan kell tanítani. Ezért történhetett csak meg, hogy vacsora idején mondotta el erkölcsi tanításait, abban az időben, amikor a hazai zsidók a terített asztalok mellett ültek, a legdrágább nyalánkságokban daskáltak, afrikai császarmadarakat és gyöngytyukokat ettek és duzzadt gyomorral kerültek el a perzsa szönyeggel borított kereveteken. Már pedig a jó tanítónak azt is kell tudnia, hogy „plenus venter non studet libenter“, hogy telt hassal nem lehet tanulni.

Igy tehát meddő maradt a mester nemes törekvése, levegőbe foszlott a fenkölt gondolatok serege.

De a kudarc, a sikertelenség nem szabad, hogy elkedvetlenítse, letéritse, elszomorítsa a tanítót. Hinnie, biznia, remélni kell, hogy lesznek tanítványai, kik tanításait magukévá teszik és mesterük elveit vallják és hirdetik. Elsősorban azok, kik még nem ismerik a kötelességtudás feladatait oly jól és nem cselekszenek azok értelmében oly odaadóan, mint a magyarországi zsidók. Mert gondoljon csak arra Zenó, miként alakult volna a világ képe, ha névrökona, Zenó, a stoikus iskola megalapítója nem tanított volna. Ez a másik Zenó ugyanis 2300 évvel a polgári időszámítás előtt utnak indította azt a bölcséleti rendszert, mely az erkölcsi eszméket képviselte, jóllehet az erkölcsstudományt, a politikától kü-

lön tudománynak tüntette fel. És ez a Zeno-féle iskola még ma is hódít és különösen a politikusok között akad sok híve a stoikus iskolának. „A böles — mondják ők — mindent tud, ami egyáltalában tudható és mindent jobban ért, mint más.“ Nos, hát ki volna ez alapon igazi stoikus, ha nem a politikus, aminthogy csak a böles „lehet igazán államférfiu, törvényhozó, szónok, nevelő, kritikus, költő és orvos.“

Szerepel tehát a világtörténelemben két Zeno. Mindkettő az erény eszméjének a hirdetője. Az egyik társadalmi erény, a másik a politikai erény tanait hirdeti: Az embernek, mint eszes lénynek, egyedüli célja, valamint egyedüli boldogsága, egyedüli java is az erény. Ezért a nemes gondolatért elismerő hála illeti meg az ókor stoikusait és a modern neveléstudomány bajnokait is. Erény és böleség, elválaszthatatlan belső javak, amelyek kivül minden közömbös az okos, a böles ember számára, még az élet is közömbös valami, és az öngyilkosság nemesak hogy teljesen megengedhető, hanem észszerű cselekedet: az élettől való észszerű megszabadulás. — És Zeno, aki Kitionban, egy ciprusi városban 340 körül született, önként vált meg életétől.

Széljegyzetek

Nietzsche Frigyes, a nagy német filozófus: A jövő század színjátékához tartozik majd az európai zsidóság helyzetének változása is... Mi sohasem hittünk az ilyen megnyugtató kijelentésekben. Mert tudjuk: a diasporában élő zsidóság sorsa két ezerév óta változatlanul ugyanaz és ismétlődően hullámzó: Örökös üldözés és pillanatnyi szélcsend. Nézzük, a multat és a mát; kinek van igaza?

Ugyancsak Nietzsche írja rólunk: A mód, ahogy apáikat és gyermekeiket becsülik s a józanság, mely házasságukban és családi életükben tükröződik, kiemeli őket az európaiak közül. — Ez a nyilatkozat csak szerény felelet egy magyar író azon rágalomára, hogy a zsidó családi életben ismeretlen az anyának és hitvesének eszményi alakja és az együttélés tisztasága.

Baksay Sándor református püspök, író, az Akadémia tagja, a mult-század-végi Jókai ünnepek alkalmával ezt írta: Most lesz Jókai jubileuma. Készül rá az egész nemzet... Hát még a zsidóság! a magyar íróknak ez a leg-hálásabb publikuma. — Egy Baksay ma ugyanezt írta, bár csak annyiban változott a helyzet: hogy akkor nyíltan bevallották: ma titokban örülnek neki.

Az összeesküvők meggyilkolták Julius Caesart és a zsidók — horribile dictu — nem csatlakoztak a fennálló rend felforgatóihoz: „Az általános gyászban a külföldi lakók sokasága gyülekezetenként zengte a maga gyászdalát; különösen a zsidók, kik több éjszakán át még fel is keresték a máglya maradványait.“ — Suntonius Tranquillus latin történetírót bizonyára megvesztegették a zsidók!

(Merc.)

**Gallérjait, fehérneműit,
felső ruháit**

csak a „Király“ gőzmosodában tisztítják kifogástalanul

VII., Király-utca 15. VII., Dohány-utca 20.
V., Bálvány-utca 23. IV., Magyar-utca 6.
Speciális tüggönytisztítás

Telefon: 191-33.

A budapesti angol konzul átirata a magyarországi Cionista Szervezethez

A Magyarországi Cionista Szervezet a budapesti angol követség utlevél ellenőrző osztályától egy előzékeny és szives hangú levél kíséretében a következő átiratot kapta:

Kivonat a palesztinai kivándorlási rendeletről:

I. A palesztinai kormány adminisztrációs okokból a bevándorlókat a következő kategóriákba osztotta:

- Utasok, kik három hónapnál hosszabb időt nem szándékoznak Palesztinában tölteni.
- Egyének, kik saját vagyonnal rendelkeznek.
- Szakmabeliek, kik munkájukat Palesztinában tovább tudják folytatni.
- Asszonyok, gyerekek és mások, kiket a palesztinai bennlakók teljesen eltartanak.
- Azok, kiknek palesztinai munkaadóktól határozott munkaaajánlatuk van.
- Lelkészek és vagyonos zsidók, kik igazolni tudják, hogy életlehetőségük Palesztinában biztosítva van.
- Palesztinai lakosok, kik hazájukba térnek vissza.

II. A c), d), e) és f) kategóriába tartozó bevándorlóknak kivétel nélkül kötelességük megszerezni a palesztinai bevándorlóosztály engedélyét, mielőtt a vizumot kiállítanák részükre.

III. Az a), b) és g) csoportba osztottak vizumainak kiállításánál az utlevélosztály véleménye mérveadó. Ki kell azonban emelni, hogy a rendelet kijátászásának megakadályozására az e kategóriába tartozóknak, szándékukat és vagyonukat illetőleg, konkrét bizonyítékokat kell felmutatniok.

IV. A vizum magában még nem ad jogot az utasoknak a Palesztinában való kiszállásra. Itt még vizsgálat alá kell vetniök magukat annak végleges megállapítása végett, hogy a fenti követelményeknek valóban eleget tettek; ellenkező esetben a partaszállást megtagadják.

Elvbarátaink! Szereztek előfizetőket, hirdetőket a „Zsidó Szemle” részére.

Legolcsóbb bevásárlási forrás
PERZSA, SMYRNA
és egyéb SZÖNYEGEK,
antik butorok. Telefon: J. 123-58.
„ANTIKART” DOB-UTCA 31.

Sirtáblák, sirkövek,

Jahrzeitáblák készítését, temetői javításokat olesón elvállal Margitta Miksa, kőfaragó iparos, Budapest, VII., Dob-utca 98. sz.

Betonvasárusító és Vasipari rt.

Budapest, V., Akadémia-utca 10 szám
TELEFON: 159-16.

Betonvas, hengerhuzal, vasgerenda, falkötővas kikészítve, drótsodronyszeg minden méretben és mennyiségben.

Frater Gaudenzia Orphali ferencrendi prior a palesztinai zsidó törekvésekért

A zsidóság a jövő emberiségért dolgozik Palesztinában — Beszámoló a pápa előtt

(Saját tudósítónktól.) A varsói „Nasz Przeglad” római levelezője közli beszélgetését a palesztinai ferencrendi prior Frater Gaudenzia Orphali tanárral. — Frater Orphali többek között úgy nyilatkozott, hogy ő mindig elismerte a zsidó nép törekvéseit és az volt mindig a véleménye, hogy Izrael sok száz évig tartó ide-oda vándorlás után, elődeinek országába való visszatérésével az emberiségnek, erkölcsi és szellemi kiválósága miatt, új becses értékeket fog nyújtani. Mindenek előtt a kereszténység feladata, hogy az ó-szövetség és próféták népének a nagy feladatok teljesítését megkönnyítse.

Sok éven keresztül élt Palesztinában és meggyőződött arról, hogy nemesak a zsidók várják hazájukba való visszatérést, hanem az ország népe is várja a zsidókat. Ő maga látott chalucokat, kik fáradságot és verejtéket nem kimélve leirhatatlan örömmel szántják a palesztinai pusztaságokat abban a meggyőződésben, hogy igazi küldetést teljesítenek és visszaadják az országnak régi termékenységét és egykori ragyogását. — A palesztinai kormány előtt a nagyszámu nyilvános és magánkonferenciákon Londonban minduntalan azt az alaptételt védelmezte, hogy a zsidó nép ujjászületése Palesztinában, az országnak új kincseket fog szerezni, az emberiségért pedig a régi fenséges szellemi tradíciókat meg fogja ujítani. Semmiféle politikai tekinteteket nem szabad megakadályoznia és nehézségeket gördítenie azok elé, akik Izrael függetlenségére törekednek. — Gyakran időzött zsidó gyarmatosok között és sehohsem vette észre Palesztinában a keresztény vallás és a szent helyek lekicsinylését. Néhány nappal ezelőtt Frater Gaudenzia Orphale arról beszélt a Szent Atyával is, aki behatóan kikérdezte őt a palesztinai viszonyokról és a cionista mozgalomról. Nézeteit megmagyarázta és igaz meglepéssel mondhatja, hogy a Szent Atya ezeket az ügyeket nagy emberszeretettel és minden előítélet nélküli szempontból mérlegeli. Az arab pártvezetőket gyakran figyelmeztette, hogy mily nagy hasznot hozna az egyetértő munka, a zsidó tőke, a zsidó intelligencia és mindenekeelőtt a zsidó ifjuság szeretete és lelkesedése. Azt hiszi, hogy előbb-utóbb az arab extremisták anticionista politikájukkal fel fognak hagyni.

T—zer.

Szobafestést,

mazolast elsőrangú kivitelben végez
TENCZER
VIII., Főherceg Sándor-utca 23/a.
(Horán-szky-utca sarok.)

Grand Restaurant
NEIGER
TERÉZ-KÖRUT 4.

Magyarország legelőkelőbb
KÖSER ÉTTEREM

Polgári áruk
Ritúnó konyha
Elsőrangú itatok
Naponta paprikás
hal külön termék

Weizmann diadalutja Európában

Jan. 9-én Prof. dr. Chaim Weizmann Ebert birodalmi elnökhöz volt hivatalos ebédre. A Cionista Világszervezet elnökének ez a látogatása, — amelyen Heissner államtitkár és Prof. Lobenheim követségi tanácsos is részt vettek, nagyon barátságosan folyt le. Ebert birodalmi elnök kérésére Prof. Weizmann Palesztina felépítésének problémáit, a zsidó telepítvényesek munkáját, a Palesztina gazdasági helyzetet ismerteti. A birodalmi elnök nagyrabecsülését fejezte ki a cionista szervezet építő munkája felett.

Reggeli dr. Weizmann tiszteletére a külügyi hivatalban

A külügyi hivatal államtitkára von Schubert, dr. Weizmann tiszteletére a Kaiserhof szállodában reggelit adott. A reggelin az államtitkáron kívül, de Haas titkos tanácsos, von Riehtofen titkos tanácsos, Nord titkos tanácsos és Prof. Sobernheim követségi tanácsos, továbbá a kultuszministerium államtitkára Becker, a birodalmi elnökség államtitkára Heissner és Prof. dr. Hoetzsch, német nemzeti politikus vettek részt. A németországi cionista egyesület Kurt Blumenfeld, a Keren Hajessodot dr. Berthold Feiweil igazgató és a német Keren Hajessodot, elnöke, a Német Bank igazgatója, Oskar Wassermann képviselték.

A reggeli alatt és után a jelenvoltak behatóan tárgyaltak a palesztinai zsidó építómunkáról.

Látogatás a birodalmi kancellárnál

Jan. 12-én a németországi cionista egyesülés elnökének, Kurt Blumenfeldnek társaságában, a birodalmi kancellárnál jelent meg dr. Weizmann. A kancellár nagy figyelemmel hallgatta végig dr. Weizmann hosszabb előadását Palesztina helyzetéről és problémáiról.

A németországi cionista egyesülés üdvözlő dr. Weizmann

Üdvözlő ünnepség a nagy népoperában

Vasárnap délelőtt a nagy népoperában nyilvános üdvözlő ünnepség volt dr. Weizmann tiszteletére, melyet a berlini cionista egyesülés és az ifjúsági egyesületek rendeztek. A több ezernyi tömeget befogadó terem zsúfolásig megtelt. A színpadon elhelyezkedett ifjúsági és portegyesületek dr. Weizmann megjelenésekor a palesztinai zsidó ifjúság iskoladalára zendített rá. Az ünnepség elnöke, dr. Hans Bloch, rövid üdvözlője után Kurt Blumenfeld méltatta hatásos szavakkal a palesztinai felépítő munka nemzeti és a nemzetiségen is fölülmelkedő jelentőségét, amely dr. Weizmann személyiségében központosul. Dr. Hans Bloch ezután az ifjúság évében üdvözölte dr. Weizmann; esetelte a német ionista ifjúság célját és útjait, akik az uttörők munkájában a szent cél, Palesztina felé törekzenek.

Dr. Weizmann megköszönte a meleg üdvözlőket, aztán így folytatta. A vezetőség mindig élénk figyelemmel kíséri az ifjúság mozgalmát. Hogy utunk helyes volt, bizonyítja az itt megjelent hatalmas néptömeg. Az új cionistáknak részben könnyebb dolguk van, mert ottük mintaképek, másrészt nehezebb, mert nagyon göcs Palesztina földje. Amde épp ezért már itt kell olymolyan és becsületesen kiképezni az ifjúságot, hogy rtervezve legyenek odaát minden nehézség ellen: fizikai, köleszi és szellemi tekintetben.

Fogadó tea az Adlon- és Esplanade-szállókban

Vasárnap délutánra a német Keren Hajessod elnöksége fogadó-teára hívta egybe a német Keren Hajessod-fizetőket dr. Weizmann tiszteletére az Adlon- és Esplanade-szállodák ünnepi termeibe. Az Adlon-szállóban Oskar Wassermann igazgató, a német Keren Hajessod elnöke, üdvözölte dr. Weizmann, Oskar Wassermann rámutatott a német zsidóság Palesztina-hangulatának növekedésére, amely a K. H. nagy munkájának, de annak is köszönhető, hogy a német zsidók szívében igazi szeretet lángol Palesztina iránt. Néhány év előtt — ugymond — bármily csekély helyiség is elegendő lett volna a befogadásunkra, ma két hatalmas terem töltünk be és egy év múlva már négy terem is aligha lesz túl tágas a mi közönségünk számára. Munkánk sikerülni fog nemcsak a zsidóság javára, de a nemzsidóság is új utakat fog megpillantani. Én nem vagyok cionista, dr. Weizmann is nem mint cionistát, de mint nemzeti hőst üdvözölöm, aki mintaszerű eredményeket ért el a Szentföld fölépítésében.

Dr. Weizmann beszédében a K. H. fejlődéséről szólott, amelyet három és fél évvel ezelőtt mint „fájdalom gyermekét” hívtak életbe. Ma mindenki elismeri, hogy vele nagy lépést tettünk előre. A K. H. lehetővé tette a fokozott bevándorlást. De ezenfelül is folyton nő a K. H. jelentősége erkölcsi és politikai tekintetben, mert itt egyesülnek cionisták és nemcionisták Palesztina fölépítése érdekében. Ha valaki nem osztja a cionista ideológiát, de Palesztina felépítését őszintén óhajtja és elő akarja mozdítani, akkor Palesztina Felépítési-Alapot támogatja. Mintaképek erre olyan férfiak, aminők Louis Marshall és Wassermann.

A Keren Hajessod igazgatója, dr. Berthold Feiweil, ezután félórás beszédben írta le a K. H. tevékenységét az utolsó három évben Palesztinában a kolonizáció, házépítés, egészségügy és iskolaügy terén Wassermann bankigazgató hangsúlyozta, hogy Palesztinát az össz-zsidóságnak kell fölépítenie. Az összeredményt kedvezőnek nyitvánítja. Végezetül felszólította összegyűlt barátait, hogy maradjanak hűek a K. H.-hoz és ne adománnyokkal, hanem valóságos áldozatokkal járuljanak hozzá.

Az Esplanadeban, ahol szintén egy talpalatnyi hely sem volt üres, a német Keren Hajessod alelnöke, dr. Arthur Hantke üdvözölte a megjelent vendégeket és rámutatott arra a nagy föllendülésre, melyet a K. H. munka az utóbbi időben a német zsidóság körében elért. Dr. Weizmann beszédében kijelentette, hogy éppen Németország szimboluma a K. H.-gondolat győzelmének. Ezután Kurt Blumenfeld áttekinthetően írta le a K. H. munkamódszerét Palesztinában, amely követte minden kolonizáló állam példáját.

Fogadótea a német sajtó részére

Hétfőn, 12-én délután az Adlon-szállodában a német sajtó képviselői részére fogadóteát rendeztek, melyre a Keren Hajessod elnöksége küldötte a meghívókat. Csaknem minden nagy ujság elküldte képviselőjét. A német Keren Hajessod helyettes-igazgatója, Landau főkonzul, üdvözölte az egybegyűlteket, aztán dr. Weizmann világosította fel őket a Palesztina-man-

VÉTKEZIK

ki nem a BACK-féle
kóser étteremben étkezik
VI. KER., HAJÓS UCCA 12. SZ.
Lázár ucca sarok. (Az opera mögött) Telefon 142-98.

1925. február 1.

dátum jellegéről, a Jewish Agencyről és a palesztinai építőmunkáról. Végül válaszolt a különböző újságíróktól hozzáintézett kérdésekre. Dr. Weizmann előadását nagy figyelemmel követték.

A vezető német sajtó jelentéseket közöl képviselőinek a cionista szervezet elnökével történt összejöveteléről. Részletes, különösen figyelemreméltó interjúkat közöltek eddig a „Berliner Tageblatt“ és az „Acht-Uhr-Abendblatt“, mely dr. Weizmann fényképét is hozza.

Dr. Weizmann tárgyalásai a vezető német politikusokkal

Azon magánjellegű összejöveteleken, melyek Prof. Einstein, Wassermann igazgató, Landau főkonzul és Willi David uraknál történtek, több ízben alkalma volt dr. Weizmannnak, Németország vezető politikusával tárgyalni. Így pld. az Oskar Wassermann igazgatónál adott részvételük többek között von Schubert államtitkár, Heinze képviselő, a német néppárt vezető tagja és volt alkancellár, Koch, a volt birodalmi miniszter és a német demokratapárt elnöke, dr. Hilferding, volt pénzügyminiszter és vezető szociáldemokrata, Nord titkos tanácsos, és az ipar és pénzügy ismert vezető férfiai közül Burgheim főigazgató, a darmstadti és nemzeti bank vezérigazgatója Goldschmidt, ugyiszintén számos kiváló zsidó a vidékről. A Landau főkonzul urnál adott estélyen viszont lehetett látni a centrum több vezető emberét és a „Berliner Tageblatt“ főszerkesztőjét, Theodor Wolffot. A császári Németország volt gyarmatügyi minisztere, Dernburg, aki tavaly Budapesten mint az itteni Cobden-szövetség vendége tartott nagysikerű előadást, figyelemreméltó beszédet mondott. Palesztina zsidó főlépítése legmelegebb barátjának vallotta magát, mert az nemesak a zsidóknak, hanem Németország és az egész világ számára is ideális jelentőséggel bír.

Weizmann Kölnben

Dr. Weizmann kedden 6 órakor érkezett Kölnbe, ahol este fél 8 órakor fényes lefolyású nagygyűlést tartottak. A kölni zsidó hitközség nevében elnöke, Blumenthal, beszélt, utána Kurt Blumenfeld. Dr. Weizmann hosszú beszédét nagy lelkesedéssel fogadták. Este 9 órakor körzeti gyűlés volt, amelyre a rajnai tartomány vezető zsidóit hívták meg. Az összes meghívottak hármát kivéve, akik távolmaradásukat kimentették — megjelentek. A körzeti gyűlés hangulata főlemelő volt. Dr. Weizmann kétszer tartott beszédet és válaszolt minden hozzáintézett kérdésre. A Keren Hajessod elnöke, a nemcionista Cahen, lelkes beszédet tartott a cionizmus mellett. A régebbi generáció képviselőiben Németország egyik legöregebb rabbija, dr. Rosenblum, beszélt, aki szintén a Keren Hajessodért hozandó áldozatokra szólította föl a jelenvoltakat.

Kölnből éjjeli fél 1 órakor utazott tovább dr. Weizmann Párisba.

Tagfelvételek

A Pesti Chevra Kadisanál még folynak a tagfelvételek. Mindazok, akik magukat felvétetni kívánják, de a felvételi bizottság elé még meghívott nem kaptak, vagy bármi okból fel nem vették, **jelentkezzenek legkésőbb február hó 5-ig** a felvételi bizottság előtt Budapest, VI., Laudon uca 3.

CSANGÓ JENŐ bőrdandós és bőrdíszműáru különlegességek
Budapest, Rákóczi-ut 39, József-körut sarok. Telefon: József 129-25.

Egy barna kis fiu

Vén eperfás udvar... Rozzant hintalovon
Büszkén vágatott egy barna kis gyerek,
Majd kunyhókat rakott csillogó homokon,
Bujósdít játszott, vagy lepkét kergetett.
S az anyjától hallott furcsa, kis mesékben
Kóborolt az álma minden éjszakán...
Istenem! beh furcsa ez az én emlékem!
Vagy hát ki tudja? csak szép álmom talán?

S zeng tovább az emlék... A kis fiu megnőtt,
Iskolában élt át derűs éveket,
Ép oly hérvél tanult, mint játszott azelőtt
S a szép meséknek még buzgóbb híve lett.
Ezeregyéjszakát, Robinsont olvasott,
S buzgón forgatta a héber bibliát,
Mezőkön kóborolt, szívta az illatot,
Hol rámosolygott a tarka vadvirág.

A kis barna fiu csak nőtt, csak nőtt egyre
És már buzgón latin szavakat szedett:
„Amo, amare...“ és valóban szerette
Az Istent, az embert és az életet...
Távol hegyormok álomszerű kékje
Szűztiszta vágyakba ringatta szívét
S világ elől rejtve, szégyenlősen, félve,
Merengve írta az első versikét.

S hogy ifjúvá serdült a barna kis gyerek,
Egy ősz pap ajkának leste szent szavát
S míg Hillét és Sammaj vitám töprengett,
Szent, ősi földre vitte lelkét a vágy.
Hol próféták éltek, hol a szentély állott
S hol makkabeusok kardja villogott...
Elmerenge, busan mindig oda vágyott
S tűnődő szemében könnye csillogott.

Aztán beteg lett — az emléksornak vége.
Szívemre zuhan a riasztó jelen,
Gyötrő szenvedésem lélek-maró mérge
S könnyem sok álmatlan, kínos éjjelen...
Mint halk, régi álmom lebeg itt az emlék,
Zokogó szívemben szomorún dalol,
Mintha mese volna... Élt egyszer régesrég
Egy barna, kis fiu messze, valahol...
Gömöri Manó.

Minden önérzetes zsidó, aki tudni akar a palesztinai zsidó nemzeti állam felépítésének részleteiről, előfizet a „Zsidó Szemlé“-re.

Szövő-, kötő- és varró-fonalak

Kohn Vilmos fonalárugyárban. Budapest. VII., Király-u. 1

Fangó-izsapkúrák

Dr. PAJOR

szanatónium vizgyógyintézetében
Budapest, VIII., Vas uca 17.

Ugyanott
ortopédia
gyógy-
gimnasztika
Zander-termek

Ritka alkalom!

detem, de tényleg 20%-kal olcsóbban adom. Fried Jenő, VI., Gyár-utca 17. Szondy-utca sarok.

Tagavatás a Chevra Kadisában

Lélekemelő jelenetek a tagavató bizottság előtt —
Magasrangú tisztviselők, rendőrtisztek felvétele —
36 rokkant katona

Tagavatás van a Chevra Kadisában. A sugárzó ivlám-pák, a vibráló fényű villanygyertyák, a nehézveretű ezüst tóradiszkek, a selyembrokát frigyszekrénytakarók és az aranyszövési hébermotívumos díszterítők szertartásos melegségüvé varázsolják a szentegylet ünnepi termét. A megilletődés hangulata leng ebben a szobában, melynek patkóalakú asztala körül ülnek a tagavató bizottság tagjai: idős, a közéletben nagyérdemű férfiak, s az asztalfőn a Chevra ősz elnöke: Adler Gyula s mellette a szentegylet irányítója, agilis vezetője, dr. Endrei főtitkár. A terem egyik sarkából nézzük végig, mint járulnak a bizottság elé meghatottan fiatalok és öregek, hogy a bizottság hittestvéri készszoitással és szíves üdvözléssel őket a Chevra tagjainak sorába iktassa.

A nap már a késő estébe hanyatlik, midőn véget ér a bizottság munkája és sikerül Endrei főtitkár lefoglalt idejét néhány percre igénybe vennünk. A fárasztó lekööttség nem érzik a hangján, amidőn szeretettel, szívből érző visszaemlékezéssel ad felvilágosítást kérdésünkre.

— Már három hete folynak a tagfelvételek — mondja Endrei főtitkár — és lélekemelő a látvány, amint a hívek a bizottság előtt felvételüket kérik a Chevra kötelékébe. A jelentkező tagokat a bizottság foagadja és vezeti be az avató terembe, ahol a Chevra érdemekben gazdag elnöke: Adler Gyula testvéri kézfogással avatja fel őket a Chevra tagjaivá. A felvétel ünnepélyes formák között folyik le. Az előadó — utóbb tudtuk csak meg, hogy e fontos tisztség viselője: maga Endrei főtitkár — üdvözl minden belépő tagot.

— A nevezetesebb tagfelvételek közül ki kell emelnünk — folytatja szavait — dr. Papp Salamon posta- és távirat-főigazgató felvételét. A taggá avatott Papp dr. köszönő beszédében őszinte vallomást tett igaz zsidósága és hitűsége mellett. Együttesen vette fel a bizottság a Wesselényi-utcai polgári fiúiskola hat tanárát, kiknek nevében dr. Enten Bernát rabbi és vallástanár mondott köszönetet a bizottságnak, Stern Abrahám igazgató pedig intézete nevében köszönte meg a kitüntetést, amely a tanárok felvételével iskoláját érte.

— Ugyancsak együttesen jelentkezett felvételre a magyar kir. államrendőrség

két rendőrkapitánya és két rendőrorvosa,

kiknek megbízásából dr. Vincze Károly kapitány fejezte ki köszönetét a bizottságnak.

— Különösen megható és impozáns mozzanat volt — folytatta Endrei főtitkár beszédét — midőn

36 rokkant katona jelent meg egyszerre a bizottság előtt

kérve felvételüket. Mélyen lélekbe markoló jelenetek között ment végbe a 36 rokkant katonának a tagavatása.

Endrei főtitkár ur utólagos kérésünkre megengedte, hogy ez alkalommal elmondott üdvözlő beszédét közöljük:

Önök, Uraim, azzal a kéressel járultak a Chevra Kadisa felvételi bizottsága elé, hogy a bizottság Önöket együttesen, a Chevra Kadisa kötelékébe felvegye. Mielőtt ennek a kéreésnek eleget tennénk, néhány szót kívánunk az Önök felvételéhez fűzni. E szent helyen soha politika nem volt, hisszük és reméljük, hogy a jövőben sem lesz. Itt, e szent egyesületben, csak egy gondolat érvényesült és érvényesül, és ez a szeretet. Jót cselekedni mindig és

mindenütt, ahol arra szükség van, enyhíteni a szenvedést és nyomort, ahol azt enyhíteni képesek vagyunk. De midőn Önök, hadviselt rokkantak, akik végig szenvedték a háborúnak minden borzalmát és szenvedést, ilyen csoportosan jelennek meg a Chevra Kadisa felvételi bizottsága előtt, le kell szögeznünk nekünk, magyar zsidóknak azt, hogy nemcsak az az esetelt tizezer hősi halott igazolja azt, hogy a magyar zsidóság és a zsidó katonák kivették részüket nemzetünkre szakadt eme világháborúból, hanem igazolják Önök, az életben maradt fellábu, átlótt mellü, idegsokkos rokkantak ezrei és tizezei is. Nemrég temettük az olasz földről hazahozott néhány zsidó hősi halott testvérünket és akkor, mikor ott állottam a ravatal előtt, lelki szememmel úgy láttam, mintha a hősök koporsóikban megelevenedtek volna és hallani véltem az elhalt hősök szózatát a koporsóikból, melyből azt kiáltották világgá, hogy hitvány rágalom az, mintha a zsidó katonák nem teljesítették volna ugy kötelességeiket a hazával szemben, mint a többi valószínű bajtársak. És a hősök eme szózatát csak megerősíti az Önök megjelenése, midőn egyszerre 36 rokkant jelenik meg a Chevra Kadisa felvételi bizottsága előtt, hogy kérje a Chevra Kadisa kötelékébe való felvételét. De jelenti az Önök idejövetele azt is, hogy Önök épp oly hűséges fiai a zsidóságnak, a magyar zsidóságnak, mint amilyen hűséges fiai hazájuknak.

Önök, rokkant Testvéreim, ismerik a Chevra Kadisa munkáját és azért jelentkeztek itt nálunk, hogy részt kérjenek abból a nagy zsidó emberbaráti munkásságból, melyet a Chevra Kadisa élőkkel és holtakkal szemben egyaránt kifejt. Reméljük, hogy Önök a jövőben is hűséges szeretettel fognak ragaszkodni hitünkhöz és Chevra Kadisánkhöz és ebben a reményben felkérem a Chevra Kadisa érdemes elnökét, hogy Önöket, rokkant Testvéreim, testvéri kézfogással a Chevra Kadisa tagjává avassa.

— A rokkant katonákat — hallgattuk tovább a főtitkár érdekes ismertetését — ősz elnökünk avatta fel, majd dr. Hevesi Simon főrabbi a rabbiság és hitközség előljárósága nevében köszöntötte őket. Beszédében rámutatott arra, hogy amint véruik hullásával és testi épségük feláldozásával tanubizonyosságot tettek a rájuk háramló kötelezettségről, ugy mostani jelentkezésükkel zsidóságukhoz való ragaszkodásuknak adták tanujelét. — A rokkantak nevében vezetőjük, Spitzer Dóri köszönte meg a bizottságnak, hogy felvételük ily díszes formák között ment végbe. Hangoztatta beszédében, hogy szívük egész melegével jöttek el, hogy tanuságot tegyenek zsidóságukról és hitűségükről és ígérte mindnyájuk nevében, hogy mindenkor a legnagyobb szeretettel fogják kivenni részüket a Chevra nagy és szent munkájából. A rokkant katonák felvétele oly mélységes hatást gyakorolt a jelenlévőkre, hogy szem nem maradt szárazon . . .

Eddig tartott a beszélgetésünk a főtitkárral.

Az elmondott magasztos eseményekhez nem kell kommentárt fűznünk, élénk kifejezéssel szólnak azok önmagukról, de nem lehet említés nélkül hagynunk azt az odaadó, önfeláldozó munkát, amelyet a felvételi bizottság már hetek óta végez. Fáradtságot nem ismerve látja el nehéz tisztét Adler Gyula elnök, ki valósággal fiatalos könnyedséggel szökik fel székéről, valahányszor egy-egy újabb tagot kell szíves barátsággal a Chevra kötelékébe fogadnia. Nem kevésbé veszik ki részüket a nagy munkából a bizottság tagjai: Kramer Miksa pénzügyi előljáró, Arányi Ignác, Fleischmann Sándor, Breitner Lipót, János Gyula stb., kik minden szabad idejüket a Chevra ügyének szentelik. És végül, talán elsősorban, Endrei dr. főtitkárt kellene említenünk, aki nek szervező munkássága a Chevra érdekeinek fellendítésében a nagy koncepciójú adminisztrátor érdemeit napról-napra öregbíti . . .

Ujdonság! BARBIN KÉSNÉLKÜLI BOROTVÁLÓ POR. Illatos, kellemes, olcsó.
Gyártja: Hungária Vegyészeti Gyár Budapest, VII., Wesselényi-u. 21. — TELEFON: J. 99-35. Szállítás postacsomagokban is. Ujdonság!

A zsidók jelenlegi helyzete Oroszországban*)

Az oroszországi zsidóság az utolsó évek mérhetetlen szenvedései után a gazdasági depresszióknak és az erkölcsi nyomornak oly fázisába jutott, melynek vége ma még be sem látható. A szovjetkormány a proletariktatura deklarációjával, teljes politikai és gazdasági tevékenységével, a közvetítő osztályok és a „nem dolgozó” elemek elnyomására és a „kivátságos”, főleg (munkás és paraszt) osztályok támogatására törekszik. Az oroszországi zsidóság nagy többsége (80%) viszont a „deklássant”, a leosztályozottak közé tartozik. Ezek sorsa, — már a szovjeturalom természeténél fogva is — a kommunista kormánypolitika minden csapását elviselni.

A súlyos megpróbáltatásokon átmenő zsidók közül, különösen az intellektuális kategóriája szenved sokat. A 3,182.000 lelket számláló orosz zsidóságnak, mintegy 8%-a, több mint 250.000 ember szabadfoglalkozású (ügyvéd, orvos, mérnök, tanár, író, stb.). Ezeknek csak egy csekély töredéke, a már hírneves specialisták tudnak megretelő elmélyezkedést találni, míg az ügyvedek, orvosok és általában az intellektuális legnagyobb része nagy nyomorban él. A „deklássant” osztályok csak nehezen keresik meg a mindennapi élet szükségleteit és keptelenek ügyvédek vagy orvosok honoráriumát.

A szovjeturalom kezdetén meg sok zsidó intellektuel nyert elmélyezkedést a közigazgatás különböző ágaiban, de az új gazdasági politika megindulása óta az állam hivatalnokainak számát egyre csökkentik és így folyton nő azoknak a száma, kik másodszor is elvesztették kenyerüket és foglalkozásukat a szovjetrendszer jóvoltából.

A kereskedőosztály (mely a bolsevista forradalom előtt a zsidó lakosságnak 35—40%-át képezte) mind válságosabb helyzetbe kerül azon könyörtelen harc következtében, amelyet a kormány a magánkereskedelem ellen folytat. A magánkereskedelmet oly súlyos adók sújtják, hogy a kereskedők legnagyobb része kénytelen elhagyni foglalkozását. Ellenben az államosított (szocializált) vállalatok kedvező feltételek mellett kapnak kölcsönöket; mentesek a nehéz adóktól és így versenyük a magánvállalkozások számára katasztrófálissá válik.

Még az iparosok is, — akiknek irányában pedig a kormány kedvezőbb magatartást tanúsít — vigasztalan, szomorú sorsban élnek. Hiányzik nekik még

*) Az Antwerpenben megjelenő „Hatikwah” c. lapból vesszük a fenti érdekes, de minden érző zsidó szívet mélyen elszomorító cikket. Lássák a magyarországi zsidók, hogy mi történik zsidó testvéreik millióival Szovjetországban és ha meglevenednek látó szemük előtt szenvedő és elnyomott emberek millióinak borzalmas rettenetességei, tegyék kezüket szívére és kérdezzék meg lelkiismeretük foszlány maradványait: kötelességük-e segíteni, támogatni a sorsüldözött testvéreiket, ha azokat a sors épen nem Magyarországra, hanem Oroszországba vetette is. Figyelmébe ajánljuk e cikket nem zsidó honfitársainknak is, kik meggyőződéssel hirdetik, hogy a bolsevizmust csak zsidók akarják, mert az csak zsidók érdeke. (A Szerk.)

az a kis tőke is, mely az iparuk fentartásához okvetlenül szükséges.

Az oroszországi zsidóság még nem gyógyult fel azokból a sebekből, melyeket a pogromok idejében mint zsidó, a háboruban, polgárháborúban, emigráció és járványok idején mint orosz szenvedett el és a jelen órában a szovjet-kormányzat politikájának csapásait kell elviselnie.

Ilyen körülmények között könnyű elképzelni a zsidó lakosság szociális segítő intézményeinek számarányait. Az orosz zsidók, akik egykor méltán voltak buszkék virágzó intézményekre, most ezen intézmények pusztá fennmaradásának érdekében kénytelenek igénybe venni külföldi testvéreik támogatását. A legjobban a zsidó gyermekek sanylik meg e szomorú helyzetet. Az iskolák és a gyermekek segítő intézmények még a kiváltságos osztályok szükségleteinek kielégítésére sem elegendők. A zsidó gyermekek nagy része így ezen intézményekből ki van zárva. Például Odessa tartományban a zsidó gyermekek 65%-a egyáltalán nem részesül iskolai oktatásban, minthogy pedig szüleik szegények, ott-honi oktatást sem nyerhetnek.

Nem kevésbé lesújtó a zsidó gyermekek egészségi állapota. Az Általános Zsidó Segélyező konferencia kimutatása szerint Ukrajna egyes helységeiben a zsidó gyermekek 30—40%-a szenved különböző bőrbetegségekben, 18%-nál tuberkulózist figyeltek meg. Egyes helységeiben (pl. Tiraspolban) a tuberkulózis zsidó gyermekek száma meghaladja a 45%-ot. A higiénikus feltételek, melyekben a zsidó gyermekek élnek, szintén legszánalomraméltóbbak. Az 1924. évben gyűjtött adatok szerint a zsidó gyermekeknek több mint 50%-a sötét, nedves szobákban lakik. Egyes helységeiben a gyermekek 23%-a négyesével, 37%-a több mint négyesével, 10%-a hetesével lakik egy szobában.

A végtelenségig folytathatnánk az oroszországi zsidóság gazdasági nyomorának, a zsidó gyermekek testi és szellemi visszahanyatlásának indokait, előidéző okait. De már az itt felsoroltak is tiszta — bár megdöbbentően lesújtó — képet tárnak elénk.

Befejezésül csak egy a közéleti férfiu következő szavait idézzük:

„Katasztrófa küszöbén állunk! Az oroszországi zsidókat a megsemmisülés veszedelme fenyegeti. Sürgős gyógyszer kell keresnünk, mert könnyen és hamar bekövetkezhet a pillanat, midőn már a gyógyszernek sem lesz hatása.”

Orthodox kóser

Salamonné izletes és olcsó konyhájáról próbaéddel meggyőződhet. Havi és heti abonnenseket elfogadok. Bejáró vendégeknek tartalmas étlap.

Bpest, VI., Király-utca 8, I. 42.

Mérlegképes főkönyvelő kitűnő bizonyítványokkal szállító- és textilszakmában hosszabban működött, egésznapig vagy bejáró könyvelést vállal. Szíves megkeresések a kiadóba.

Minden cionista! Móra Kunó

(a VAC tagja) szabóműhelyében dolgoztat. **VII., Miksa-utca 2.**

Titkos okmány Palesztináról

A Szovjet-Oroszországban működő külügyi népbiztosság kiadta az „Ázsiai Törökország felosztása a régi külügyi hivatal titkos aktái szerint” című könyvet, amelyben egy igen érdekes okmány található: „A pétervári angol követség irata az orosz külügyi hivatal miniszteréhez S. D. Sasanowhoz” 1916 március 13. A levélben többek között ez áll:

Edward Grey küldött egy sürgőnyt, amelyben közli, hogy a zsidók palesztinai letelepedésének ügyét nemrégiben szóvá tették öfelsége az angol király kormánya előtt. Bár igaz, amint ismeretes is, hogy zsidóság egy része a cionizmus ideálját egykedvűen fogadja, mégis a zsidók jelentékeny és befolyásos része minden államban örömmel üdvözlölné egy olyan megállapodást, mely a zsidóság törekvéseit kielégíti.

A brit kormány azon kérdéssel fordult a tekintélyes angol zsidóság különböző rétegeihez, hogy nyilatkozzék ebben a kérdésben. A beérkezett válaszok közül a legmérsékeltőbb az asszimiláns Lucien Wolf tollából ered:

„Amennyiben Palesztina a háború következtében az angol vagy a francia érdekszférába kerülne, sem az angol sem a francia kormány nem mulaszthatná el tekintetbe venni a zsidóságnak történelmi érdekeit. Mindkét kormány a zsidó lakoságnak ugyanazon jogokat biztosítaná, mint az ország többi bennlakóinak és pedig a vallás és polgárszabadságot, az önkormányzati jogot a koloniákban és városokban, továbbá a szükséges engedményeket a kolónia-alapításhoz.”

Az angol kormány ezt a kívánságot nagyon mérsékeltnek találta. Öfelsége kormányának egyetlen célja egy olyan megállapodás létrehozása, amely a zsidóság többsége részére teljes mértékben kielégítő, mert ezzel a végleges megállapodást elősegíteni és a zsidók támogatását biztosítani akarja. A kormány úgy véli, hogy ez a megállapodás a zsidó többség előtt sokkal csábítóbb volna, ha a tervezet a zsidóknak a belső ügyek sima elintézését (Jeruzsálemet kivéve) biztosítaná, amíg a koloniák úgy megerősödnek, hogy felvehetnék a versenyt az arabokkal. Öfelsége kormánya egyelőre az ügyben elfoglalt álláspontjáról véglegesen nem nyilatkozik, de tudja, hogy egy nemzetközi protektoratus a befolyásos zsidó körök részéről ellenzésre találna.

Edward Grey ajánlja George Buchanan-nak, hogy az orosz kormányt ebben a kérdésben komoly állásfoglalásra hívja fel és az orosz szempontokat vele közölje.

MEGJELENT AZ ILLUSZTRÁLT SZENTIRÁS a család és az iskola részére!

III. KÖTETE: A PRÓFÉTAI KÖNYVEK.

Utóbbi része **Benedek Kata** eredeti rajzaival.
Ára füzve . . . . . 98.000 K Eredeti félvászon kötésben 126.000 K
Eredeti egészvászon kötésben 140.000 K

AZ I—III. KÖTET EGYÜTTES ÁRA:

Füzve . . . . . 238. 0 K Eredeti félvászon kötésben 315.000 K
Eredeti egészvászon kötésben 350.000 K

Megrendelhető az összeg előzetes beutalás, vagy utánvét útján a szerkesztőnél: **Dr. Frenkel Bernát** vallás-
tanár.

Budapest, VIII., Teleky-tér 5 és lapunk könyvostályában

MENORÁK

sárgarézből olajra és gyertyára különböző nagyságban szállít

MIKA, rézárugyár, Budapest,
VII., Kazinczy uca 47.

KEREN HAJESSOD

Mult számunkban beszámoltunk a Palesztina Felépítési Alap pénzeinek hovatfordításáról. Ezuttal a Keren Hajessod segítségével végzett munkálatokról és az utóbbi évek eredményeiről akarunk ismertetést adni.

Palesztina mint bevándorló ország

Mindenekelőtt le kell szögeznünk azon tényt, hogy csakis a K. H. bevételeinek emelkedése tette lehetővé az utóbbi hónapok nagymérvű bevándorlását és ezzel párhuzamosan az ország gazdasági életének kereskedelmének és iparának rohamos fellendülését. A bevándorlás örvendetes emelkedését az itt közölt statisztika élénken bizonyítja, 1924 januárjában 429, februárjában 462, márciusában 621, áprilisában 991, májusában 996, júniusában 1795, júliusában 1772, augusztusában 2764, szeptemberében 2750 ember jött az országba. Októberben az ünnepek miatt a bevándorlás erősen csökkent, de novemberben már ismét 2000 felül emelkedett a bevándorlók száma. Ezek a számok világosan igazolják, hogy Palesztinának, mint bevándorló országnak a jelentősége mindinkább nagyobbodik. Egyre növekszik azoknak a száma, kik nem nemzeti idealizmusból, hanem politikai vagy gazdasági okokból kénytelenek elhagyni jelenlegi hazájukat és Palesztinába költözni, annál is inkább, mert más ország kapui nincsenek nyitva előttünk.

A palesztinai iskolaügy fejlődése

Az új bevándorlás elsősorban a városokba irányul és a Keren Hajessodot kettős probléma elé állítja. Mint a zsidó nemzet nagy építkezési alapja, a Keren Hajessod nemcsak arra törekszik, hogy Palesztinát betelepítse, hanem, hogy ott egységes héber kulturát is teremtsen. Szükséges tehát, hogy a bevándorlókat és mindenekelőtt gyermekeiket helyes szellemben neveljék. Ez megköveteli az iskolák és általában a kulturintézmények számának növelését. Erre való tekintettel ez év kezdetén Jaffában tíz, Haifában pedig két új osztály nyílt meg, hogy a megnagyobbodott bevándorlás következtében beözönlő új tanulók elhelyezését nyerjenek. Ezenkívül néhány új kolóniában és egyéb fontos pontokon új iskolák is alakultak. Így az Emek Jezreelben fekvő Beth-Saan kolóniában, a Gara melletti Ruchamahban, továbbá a Haifa melletti Neve-Saan új városnegyedében és a Chittinben levő három új telepen: a Keren Hajessod által a Tiberiás tónál alapított miz-rachi telepen, Gideonban és Bne Brakban Petach Tikvah mellett. Az évi kiadások ezáltal 3500 fonttal emelkedtek. Másrészt örömmel állapíthatjuk meg, hogy Tel-Awiw község az iskolaügy költségvetéséhez való évi hozzájárulását a mult évi 1200 fontról 3500 fontra emelte ez évben és hogy a jaffai zsidó község ugyan ezen célra 1200 fontot, Petach-Tikvah pedig 300 fontot szavazott meg az új évre. Ez nagyon örvendetes kibontakozás, mely tanúságot tesz valamennyi építkezési munkánk konszolidációjáról. Hasonlóképpen emelkedett most az elmúlt évhez képest az iskolák és a tanulók száma. Az 5685. évben 128 iskola van 450 tanítóval és 12.200 tanulóval, míg az előző évben csak 122 iskola volt 438 tanítóval és 11.524 tanulóval.

A kulturintézmények összeségét betetőzi a technikai főiskola megnyitása Haifában és a héber egyetem Jeruzsálemben. E két intézmény költségvetéséhez is ép oly tekintélyes összeggel járult hozzá a Keren Hajessod, mint a Jeruzsálemben levő egyetemi könyvtár költségvetéséhez.

A „Mult és Jövő“ kulturestje

A Mult és Jövő kulturestje, mely 1925 január 25-én a főváros zsidóságát őszinte lelkesedéssel hozta el a Zeneakadémia nagytermébe, valójában nem az évadhangversenyek sorába illeszkedő művészi teljesítmények egyike volt, hanem ennél sokkal több: a zsidó kultúra problémájának részleges felfejtése. Talán sohasem volt égetőbb szükség a zsidóság és a zsidók közötti állandó szellemkapcsolatra mint ma, midőn a jelen zsidósága lassanként elhidegül a zsidó alkotások örökbecsű értékeitől és elveszti a fogékonyságot a héber melódiák zsongó hangjainak, a költői művek melabujának vagy csapongó kedélyü vigágának átérzésére. Ennek a ma még hiányzó hatalmas eleven erőnek megteremtésében, a zsidók és a zsidó művészet között ma még szakadékos harmonia-kifejezésnek létrehozásában az építőmunkát a Mult és Jövő kulturestje végzik. A távlatok áthidalására Patai József, a Mult és Jövő költő-szerkesztője, vállalkozott, ki formaavató meglátásával hozza az érzelmek közelségébe zsidóságunk műveit, melyeknek szinfoniáját ő maga is új, értékes hangszínnel gazdagítja.

Kellems nyeresége volt a kulturestének: Fehér Artur, az előadó művészet l'art pour l'art harcosa, ki bosszu idők után most jelent meg újból a podiumon. Mély átérzés, átfogó elgondolás, hangulati árnyékolás, impressziókra törekvés: művészetének finoman faragott eszközei. Az a figyelmesség, mellyel még a legkisebb hatás kínálkozó lehetőségeit is kidolgozza, az előadása közvetlenségével az érzékeltető benyomások formáját teremti meg. Idegen vendég is szerepelt az est műsorán: Deborah Klein, a breslaui színház művésznője. Ghetto dalaiban mellőzte a pathetikus hangot és egyszerű nemességgel, a természetesség kifejező hangján adta vissza a szöveg panaszos és az érzések nyomottmenetű lüktetését. Eisenberg Albert, a Városi Színház tagja, orosz-zsidó dalaival szórakoztatta a közönséget. míg Demény Artur operaénekes Patai „Te szép tavaszi dal te“ kezdetű most bemutatott dalával ért el zajos sikert. Radnay Erzsik heberszövegű éneke, Zahler Erzsik szavalata, Lénárt Klári hegedűjátéka értékes kiegészítője volt a nagyszerű, zsidó szellemű kulturestnek.

Az illusztrált Szentírás III. kötete

A könyvpiacnak értékes ajándéka van a művelt zsidó olvasóközönség számára. Kikerült a sajtó alól a dr. Frenkel jól bevált szerkesztésében megjelenő bibliafordítás III. kötete. E kötet a próféták tanításait tartalmazza, bemutatja a zsidó vallásosság legnagyobb és elegeredetibb szellemének működését. Megismerjük e könyvekből, miképen küzdöttek prófétáink a mélyes meggyőződés fanatizmusával a nép bálványimádása és vallási közömbössége ellen, hogy helyébe az Egyisten hit és az erkölcsosság érzését ültessék, mert a kettő egybeforrasztásában látták ők az igazi vallásosságot. Az emberi fejlődés folyamán talán nem hangzott el nagyobb és szebb gondolat, mint az a prófétai tanítás, amely elválaszthatatlan egységbe óhajtja forrasztani minden hívő lélekben a vallásosságot az erkölcsosséggel és azt hirdeti, hogy mines vallásosság az igazság és az emberiség szenvedélyes szolgálása nélkül. Az egyének számára hirdetett tanításokon kívül a nemzetek egymásközötti viszonyát is a vallásosság szellemében akarják szabályozni. Felállítják az emberi fejlődés számára az örök béke eszméjét, amikor a fegyverekből a békés gazdasági élet eszközeit készítik és nem emel többé nemzet nemzet ellen fegyvert és nem készülődnek többé háborúra. A prófétai működés személyes oldalát is megismerjük a biblia e könyvéből. Elvonul előttünk annyi önfeláldozásba telő prófétai élet megrendítő drámája.

Mind e gazdag tartalom a héber eredeti erejét és szépségét visszatükrözőtető szép magyar stílusban jelenik meg előttünk. A fordítók nagy hivatottsággal végezték nekik munkájukat. Művészi nyelven fordítottak és nagy szakavatottsággal hozzák közelebb az olvasóközönség elé a próféták mélyen járó gondolatait és eszméit.

Ugyes beosztása különösen könnyűvé és élvezetessé teszi a könyv olvasását. A művészi értékét pedig fokozzák a szép illusztrációk, amelyek egy fiatal hazai művésznő: Benedek Kató a bibliából inspirált alkotásai. Páratlan melegséggel és igaz bibliai tónussal világítja meg minden egyes rajz a szöveget. Nemcsak dekorál, hanem — ami az illusztráció legfőbb rendeltetése, — valóban illusztrál. Azt hisszük, hogy Benedek Kató nevével még igen sokat fogunk hallani. Különös érdeme a kiváló szerkesztőnek, hogy felfedezte ezt a fiatal tehetséget és a zsidó illusztráló munka szolgálatába állította.

A szép kiállítású könyv disze lesz minden zsidó házasztalának és lelki épülést, valamint a zsidóság legnagyobb alkotásainak ismeretét fogja nyújtani a zsidó olvasóközönségnek. A szép kiállítású könyv, a szép betűk és nyomás könnyűvé és élvezetessé teszik a könyv olvasását. A könyv végén bőséges tájékoztatást talál az olvasó a próféciára, a próféták életére, működésére, a könyvükre és a kor történeti viszonyaira vonatkozólag.

Ez a kötet méltó kiegészítése az előbb megjelent két kötetnek, melyek közül az első a Tóra 5 könyvét tartalmazza Lillien illusztrációival, a második pedig a prófétai könyvek első részét, a bibliai történeteket tartalmazza Doré illusztrációival díszítve.

A könyv megrendelhető a szerkesztőnél (Dr. Frenkel Bernát, VIII., Teleki-tér 5) és minden könyvkereskedésben.

Dr. Schwarcz Jakab.

IRODALOM — MŰVÉSZET

Max Brod: Prozess Bunterbart (Színmű a mai időkben)

Max Brod, a híres prágai költő, kritikus, regény- és drámaíró, aki sok cikket írt a zenéről és kulturfilozófiáról és aki a prágai cionistamozgalmak egyik vezetője, nagyszámú filozófiai munkáit most egy új színművel gyarapította. „Prozess Bunterbart“ című drámáját, mely már Prágában is előadásra került, a mult héten mutatta be a bécsi Renaissance-színház.

Mi volt az oka és mi indíthatta a „Tycho Braches utja az Istenhez“ költőjét és a „Pogányság, Kereszténység, Zsidóság“ kritikai és bölesészeti mű íróját, hogy megírja ezt a felerészben érdekesítő bűnügyi drámát és felerészben lélektani kísérletet? És miért választotta a mindennapi fegyhazi eseményekből darabjának meséjét és témáját? — A válasz legyen a dráma elemzése.

Bunterbart egyetemi tanárt villájában egy reggel revolverlövéstől halva találják. Felesége összekötözve mellette feküdt. Minden ékszer és pénz eltűnt. — Gyilkosság, vagy öngyilkosság történt?

Ez a lélektanilag, bűnvádilag és a színházi hatást semmi esetre sem elhibázott kérdés rögtön törvényszéki vizsgálat tárgya lett, de az egész nyilvános közvélemény is avval foglalkozott. A hajlott koru tanár ifju, éhivágyó feleségét gyanúsítják férje meggyilkolásával. Ő rendezte volna megtévesztésül a rablótámadást. Egy éven keresztül szenvedett vizsgálati fogságban. Az esküdtek felmentették a vád alól, amit ügyvédjének, Spindler dr. ügyességének köszönhetett.

Spindler az asszony ártatlanságáról már csak azért is meg van győződve, mert szerelmes bele. Az ügyvéd emiatt sok támadásnak és hamis gyanúsításnak áll a középpontjában, de ő mégis a fiatal, szerencsétlen asszony sorsával

HIREK

azonosítja magát. A fiatal, női ravasz-sággal telt asszony életfelfogását, mely őt már egyszer romlásba vitte, tovább követi és egy szerelmes fiatalember öngyilkosságának lesz okozója Berlinben, hová felmentése után Spindler dr. vitte egy ismerős baráti családhoz. Ez az asszony csak egy gondolatban él: *nincsen igazi bűn*. Ért hozzá, hogy megmentő-jének mindent kimagyarázzon és talán, hálából is, hozzá megy felségül.

A „Prozess Bunterbart“-ot, amelyet tulajdonképpen úgy gondolt el szerzője, mint a „Clarissa fél szíve“ előjátékát, mégsem bűnügyi, hanem lélektani drámává formálta. Bár meg kell jegyezni, hogy az érdekesítő törvényszéki dráma a lélektani elemnél akadályozó. Ezt az átgondolt összeköttetést a szenzációs és lélektani között az utóbbi időben a fiatal drámaírók egész csoportja aknázza ki. Max Brod, aki a „Zsidónők“ és „Élet egy Istennővel“ című munkáiban mutatkozott be mint ragyogó filozófus, mélyebben merül el, midőn egészen az emberi gondolatokban kielezetti problémáknak és lélektani sugallatoknak adja át magát, mint mikor kénytelen ügyelni a riktó színpadi csábításokra. Nehéz megismerni a színpadi ábrák alatt az író igazi szándékait, ezt az új oldalról bemutatott Wedekind-elgondolást.

A darab mindazokon a színpadokon, ahol előadták, nagy sikert aratott. A szerző, aki a prágai és bécsi előadásokon jelen volt, a nagy ünneplést azoknak köszönhetette, akik őt még a drámában is mint essayistát, elbeszélőt és vallásfilozófust tisztelték.

Tanzer P.

A Zsidó Szemle könyvosztálya

Könyvosztályunkban az alant felsorolt könyvek kaphatók:

Dr. Patai: Héber költők, 5 kötet összesen	200.000
Dr. Patai: Zsidó irások II., III. összesen	80.000
Dr. Patai: Kabala magyar és német	40.000
Dr. Patai: Politika nélkül	40.000
Dr. Patai: Babilon vizein	40.000
Salom Asch: Fiatalok	6.000
Csirikov: Zsidók (színmű)	5.000
Feuerstein: Versek (héber)	15.000
Gorion: József és testvérei	7.000
Grottó: Zsidó renaissance	7.000
Dr. Kiss Arnold: Echod	3.000
Nordau: Mesék	7.000
Peterdi: Sárga folt	7.000
Raab Andor: Mayer Litvák unokája	28.000
Dr. Singer Leó: Asmodaj	40.000
Szántó: Héber daloskönyv ovodáknak	4.000
Ujvári: Cédrusfa dalidája	14.000
Ujvári: A tulsó parton	14.000
Dr. Bán összeállítás: Zengő hárfá	7.000
Zangwill: Az üvegsziszoló	14.000
Frigyes Lajos: A zsidók természetrajza	14.000
Margulies-Auerbach: Frauenarbeit und Volksbewegung	5.000
Liebermann: A magyar zsidók és a magyar föld	2.000
Bernstein: A cionizmus	14.000
Sombart: A zsidók jövője (füzve)	7.000
Dr. Simon: Hová vezet a zsidók útja	7.000
Róth-Richtmann: Orthodoxia és cionizmus	7.000
Herzl: Zsidó állam	7.000
Dr. Schönfeld: Vissza a gettóba	4.000
Dr. Thon: Herzl Tivadar	7.000

Paplanok

finom kivitelben olesón szerezhetők be Dorschovitz, paplanosmester, Budapest. VII., Garay-utca 43.

A „Blau-Weiss“ Erez-Jiszraelben. A Középeurópában elterjedt „Blau-Weiss“ ifjúsági szervezet palesztina-munkája visszatükröződik egy ebből a körből származó mesterember-csoportnak Tel-Aviv közelében történt letelepedéséből. A csoport, amely itt már nagyobb megbízásokat is átvett és kielégítően végrehajtott, mintegy 25 tagból áll, kik közül a legtöbben iskolázott kovácsok, asztalosok vagy elektrotechnikusok. A Keren Kajemeth immár 8000 piket szerzett meg Nordia nevű birtokának szomszédságában és a csoportnak adta érbe, hogy saját műhelyeiket állíthassák föl. A németországi Cionista Egyesülés és a „Blau-Weiss“ Szakszervezeti Műhelyek magukravállták a kötelezettséget, hogy a földvásárlási ár nagyrészt rövidlejáratu részletekben visszafizetik a K. K. L.-nek.

Haladás a cionista településekben. A palesztinai végrehajtóbizottság kolonizáló osztályának jelentése szerint a cionista telepítvényeken minden földet kellő időben szántottak fel és ültettek be. Ez annak a körülménynek köszönhető, hogy a szakosztály már októberben rendelkezésre tudta bocsátani a vetést és a munkásállatokat. Az esős évszak kései beállása következtében képesek voltak a települők további 9000 dunamot, melyet a Nemzeti Alap és magántársaságok szereztek, felszántani. A szakosztály, hogy eleget tegyen a növekvő keresletnek, 3000 font sterling előleget nyújtott gyümölcs- és szőlőtermesztésre; emellett az intenzív faültetés, mint az általános beerdősítés része, tovább is folytatódott. A csemegeszőlő iránt oly nagy a kereslet, hogy a végrehajtóbizottsághoz ama kéréssel fordultak a költségvetéséhez nem csatlakozott telepítvények is, hogy engedjen át nekik olyan fajtájú venyigéket, amelyek jó piacot és nyereséget ígérnek. Az élő inventár további szaporítására, amely majd minden cionista telepítvényen följegyezhető, a Keren Hajessod újabban 5000 font sterling előleget engedélyezett. A tel-joszéfi juhnyáj például 150 darabbal szaporított és Kirjath-Anavim és Azaroth részére a kormány állatorvosaival való tanácskozás után 26 hollandi tehenet hoztak be.

A Keren Hajessod oktatásügyi költségvetése. A nevelésügyre — 150 héber iskolára és bennük 12.000 tanulóra — a Keren Hajessod az 5684. évben 60.000 font sterlinget fizetett ki. A szülők az oktatás költségeihez 25.000 font sterlinggel járultak hozzá. Ha még ideszámítjuk a kormány és a községek hozzájárulását, akkor az oktatásügyi költségvetés kerek 100.000 egyiptomi font sterlingre összegeződik.

Dr. Goldstein K. H.-tevékenysége Franciaországban. Dr. A. Goldstein rövid időre megszakította K. H.-munkáját Angliában és egy hétre Elzászba utazott, hogy ott agitáljon a K. H.-ért. Meglátogatta Strassburgot, Metzét, ahol szerfölött népes és nagy sikertől kísért propagandagyűléseken szónokolt. Strassburgban, ahol a gyűlés Schwartz grand rabbin elnöklete alatt ment végbe, dr. Goldstein kitűnő előadása már a helyszínén 10.000 frankot eredményezett a K. H. részére. Metzben dr. Goldstein csaknem kizárólag keleti zsidók előtt beszélt, akik lelkesedéssel hallgatták előadását. A K. H. javára 11.000 frank gyűlt össze.

— A Keren Hajessod-kampány Angliában. A dr. A. Goldstein vezetése alatt álló K. H.-kampány Angliában kielégítő lefolyást mutat. A K. H.-jegyzők éppen most közzétett első listája több mint 15.000 fontnyi összeget mutat ki, amelyből 9000 font Londonra és 6000 font a vidékre esik.

Nagy kereslet dohánycsomagolóknál. Azon munkák között, amelyek lehetővé teszik sok új kéz foglalkoztatását, első helyen áll a dohánycsomagolás. Csaknem minden zsidó telepítvényen elérte a tetőfokát. Jelenleg — és előreláthatóan legalább március elejéig — 297 ember foglalkozik vele Rechoboth, Gedera, Ekron és Petach-Tikva, Chedera. Zichron Jákob és más helyeken. Ezeket az erőket a mezőgazdasági munkások szövetsége szervezte meg a cionista palesztinai végrehajtóbizottság munka-szakosztályának felügyelete alatt és finanszírozta a Keren Hajessod kölcsöneivel. Emellett még legalább 170 emberre van szükség, hogy a kolonistáktól akkordba átvett csomagolási munkákat keresztülvigyék. A nevezett szervezettől függetlenül még 100 munkásnál többen foglalkoznak dohánycsomagolással.

Holland adomány a jeruzsálemi egyetemi könyvtár részére. Az Ornstein tanár elnöklete alatt dolgozó „A tudományos munkát ápoló cionista szekció“ Amsterdamban buzgó fáradozás után elérte, hogy a jeruzsálemi könyvtár számára igen nagy és értékes könyvgyűjteményt szerzett. A szekciót a holland kormány a legerősebben támogatta azzal, hogy a holland közoktatásügyi minisztérium az állami egyetemeket és muzeumokat megbizta, hogy kiadványaikat rendelkezésre bocsássák. Magánoldalról is, zsidó és nemzsidó tudósok és írók részéről, nagyon élénken támogatták az akciót, melynek eredményeképp 807 kötetet utaltak át Jeruzsálembe. Az átküldött könyvek különösen nagyon értékes anyagot tartalmaznak az ethnographia területéről. A küldeményben szerepelnek Hollandia különböző tudományos intézeteinek teljes ülési ievvőkönyvei.

Tagfelvételek. A Pesti Chevra Kadisánál még folynak a tagfelvételek. Mindazok, akik magukat felvétetni kívánják, de a felvételi bizottság elé még meghívót nem kaptak, vagy bármi okból fel nem vették, jelentkezzenek legkésőbb február hó 5-ig a felvételi bizottság előtt Budapest, VI., Laudon-utca 3.

Mandelbrot egyetemi tanári kinevezése. Rómából jelentik, hogy a Varsóból származó 25 éves Mandelbrot Salamont a római egyetemen a matematika tanárává nevezték ki. Mandelbrot már gyermekkorában bebizonyította, hogy rendkívüli matematikai tehetség. 1920-ban fejezte be tanulmányait a varsói egyetemen. Rómába ment s ott csakhamar jó nevet szerzett magának, mint matematikus.

Kereskedelmi középpont Haifában. Haifában kereskedelmi középpont felállítását tervezik. Az e vállalatért felelős társaság erre a célra 30.000 font sterlinget kapott tíz évi időtartamra 8% kamatláb mellett.

A pészach félünnepének második napja: „a zsidó írók és művészek Nemzeti Alap-napja“. A palesztinai írók konferenciájának határozata értelmében felkiáltást tettek az a világ minden irójához és művészehez a Zsidó Nemzeti Alap érdekében való együttműködésre. A konferenciától választott bizottság a N. A. főirodájának beleegyezésével, chol-hamóéd pészach második napját „a zsidó írók és művészek Nemzeti Alap-napjának“ nyilvánította. Ezen akció alkalmából a zsidó lapoknak külön kiadásai jelennek meg, hangversenyeket és színelőadásokat, ugyszintén műkiállításokat stb. rendeznek a Zsidó Nemzeti Alap javára.

Az illusztrált Szentírás III. kötete megjelent. A szerkesztő, dr. Frenkel Bernát vallás tanár ezt a kötetet is a legnagyobb gondnal szerkesztette s kiállításában talán még felülmúlja az előbbi két kötetet. Felhívjuk t. olvasóink szíves figyelmét a lapunk jelen számában e könyvre vonatkozó hirdetésre.

Olajgyártás préselt olajbogyóból. Athlitban 1000 font sterlingnyi tőkével gyár alakult, hogy nyersolajt gyártson a szappanelőállítás céljaira már kipréselt olajbogyók maradványaiból. A gyárban egyelőre nyolc ember kapott munkát.

A palesztinai telepítési alap javára (Keren Kajemet Lejiszról) következők adakoztak: A Rombach-utcai templomban tóradomány 3.000.000; a kóbányai templom adomány 50.000 Kohn Dávid ur által, dr. Schiesser Leó 200.000, Minkovics József 30.000, Kohn Vilmos 200.000 Pidjon habén alkalmával, Szmuk Béla 50.000, Schomré Schabosz templom adománya Sebök Albert utján 50.000, Bridge Parthie 150.000, dr. Eisenberg Géza főrabbi Tapolca 200.000, Kálmán Armin hitközségi titkár Tapolca 100.000, Stöppel Ede 50.000, Breuer Albert 100.000, Perselgyűjtés Izsák Adolf Endrőd 105.200, Huszer Lipótné Kíspeszt 50.000, Wittberg Pál 50.000, Deutsch Ignác 8700 perselypénz, Pázmány-né 25.000, Lantos Jakab Sopron 452.000, Grünhut Armin Pécsvárad 30.000, Katz Jakab Pécsvárad 20.000, Rottmann József 25.000, Ziegler Mihály 15.000, Wechsler Adolf 15.000, Taub Dórika 5000 korona. Összesen 4.800.900 korona.

Hébernyelvű napilap Varsóban. A Tarbuth Szervezet kezdeményezésére január 1-től kezdve héber nyelvű napilap jelenik meg Varsóban. A lap címe: Hajom. Főszerkesztője Heftmann. Állandó munkatársai: dr. Osias Thon, képviselő és dr. Kahan Jakab, az ismert héber költő.

Uj nagy földvásárlások Haifánál. A Meschek-társaság megbízásából — amint Jeruzsálemből táviratozzák — a PLDC uj nagy földvásárlásokat eszközölt. Haifa és Akko között 60.000 dunamot és Nahalaltól nyugatra további 18.000 dunamot szereztek meg. Azonkívül még 13.000 dunamot vásárolt a Meschek-társaság Schattaha mellett, Nuristól északra és keletre, úgy hogy a zsidó földbirtok Beth Schaantól 3 kmnyire kezdődik és csaknem megszakítás nélkül terjed 2 kmnyire keletre Haifától. A Meschek-társaság az utolsó négy hónapban összesen mintegy 150.000 dunam uj földbirtokot szerzett Palesztinában.

A lengyelországi héber iskolaügyről. A Tarbuth-szervezetnek felügyelete alatt, mely a „Hitachduth“ cionista munkaspárttal együttműködik, Lengyelországban a következő iskolák állnak: 122 népiskola 15.883 tanulóval, 37 Fröbel-iskola 940 tanulóval, 11 gimnázium 3640 tanulóval, 3 szakiskola, 200 esti tanfolyam 20.000 tanulóval és egy tanítóképzőintézet 143 tanulóval, Vilnában 1 óvónőképző és Varsóban 52 tanulóval egy tanítótovábbképző intézet. 1067 tanító van a Farbuth-iskoláknál alkalmazva. A tanulók száma, az esti tanfolyamok hallgatóival együtt 31.507, az osztályok száma 383. Keletgalicia nincs benne e számokban.

Ormsby Gore állítólag beszámolót dolgoz ki az angol mandátumpolitikáról. Mint több zsidó ujság jelenti Londonból, Chamberlain angol külügyminiszter állítólag megbizta Ormsby Gore al-államtitkárt, hogy tanulmányozza a jelenlegi palesztinai helyzetet és dolgozzon ki egy referátumot az angol mandátumpolitikának Palesztinában esetleg szükséges javításairól vagy változtatásairól.

A városi tanácsválasztások Tel-Avivban. A jan. 6-án Tel-Avivban megejtett uj választásoknál a városi tanácsba beavasztották: a munkásság 12 képviselőjét, az orthodoxok 10 tagját, 5 általános cionistát, a szefárd zsidók 6 képviselőjét és más zsidó csoportok 6 képviselőjét.

A palesztinai zsidó farmerek terményeinek forgalma. A zsidó munkásszervezet Masbir nevű fogyasztási szövetségéhez legutóbb hozzászolt osztály a cionista telepítvények terményeinek forgalombahozataláról azt jelenti, hogy októberben a termények 2400 és novemberben 2600 font sterling értékben kerültek eladásra. Ezt a forgalmi osztályt a cionista palesztinai végrehajtóbizottsággal egyetértésben állították fel, amely utóbbi a piaci eshetőségek megvizsgálása után elhatározta, hogy e tervet a K. H.-eszközökből vett kölcsönrel finanszírozza.

A Klein és fia jeruzsálemi kalapgyár megnagyobbítása. A Klein és fia cég megnagyobbította kalapgyárát és a jeruzsálemi orosz negyed közelében egy arra alkalmas földdarabot vásárolt. Jelenleg a kalapgyár 20 nőt és 6 férfit foglalkoztat. A berubázott tőke mintegy 3000 font sterling. A nyersanyagot külföldről importálják, elsősorban Angliából. A cég gyártotta áru nagyon előnyösen versenyez a külföldi kalapokkal. Az erős belföldi kereslet arra bírta a tulajdonosokat, hogy még jobban kiépítsék gyárukat s így a szomszéd országokat is elláthassák.

A palesztinai munkáspiac 1924 novemberében. Miként a palesztinai kormány kereskedelmi szakosztályától kiadott „Commercial Bulletin“ jelenti, Palesztina északi kerületében jelenleg a munkanélküliek száma jelentéktelen; Haifából is azt jelenti, hogy a részben munkanélküliek száma nem haladja meg a százat. Egyes munkaterületeken hiány érezhető iskolázott munkásokban. A munkáskörök nem félnek egy esetleges erősebb munkanélküliségtől a téli évadban, mint a legutóbbi két évben. Az új utak építése, az északi kerület különböző részeiben folytatott jelentékeny építkezések, az építkezési tevékenység gyarapodása Tel-Avivban és a különféle ipari vállalatok megnyitása az országban felszívna minden rendelkezésre álló munkaerőt.

Uj turista-ügynökség Haifában. Haifában Thos Coohn és fia cég rövidesen beállósokat igérő turistaévadra való tekintettel a Nassar-szállóban irodát nyitott.

Jüdischer Illustrierter Kalender. (Zweite deutsche Auflage 1925.) A zsidó családi életnek nélkülözhetetlen tartozéka egy minden irányban jól, röviden és kimerítően tájékoztató zsidó naptár. Ennek a céljának, ennek a házagópótló naptárkivánságnak feltétlenül megfelel a Jüdischer Illustrierter Kalender, melynek második német kiadása most jelent meg. A naptár gazdag tárháza a zsidó ismereteknek, a zsidóságra vonatkozó történelmi, irodalmi adatoknak, a zsidó vezérek, művészek, tudósok, írók életére és munkásságára figyelmeztető dátumoknak. A kalendárium minden nappal kapcsolatosan ad egy-egy érdekes, a nap eseményével összefüggő képet vagy rajzot, az évfordulók napján pedig közli elhunyt nagyjaink arcképét. A szövegrészben a liturgiai megjelöléseken kívül messze terjedő gondossággal állította össze a naptár kiadója mindazokat a fontos, érdekes és újszerű adatokat és eseményeket, amelyek a zsidóság multjára, elsősorban a Palesztinafelépítéssel történelmivé lett jelenére vonatkoznak. A naptár ügyes napi beosztása a terjedelem formájában is kedvezően mutatkozik. Megrendelhető 65.000 koronáért a Zsidó Szemle kiadóhivatalában.

Ötmillió korona ösztöndíj és jutalom zsidó diákok számára. A „Remény“, a zsidó diákok szép lapja az idén lépett fennállásának 11. évébe. Egy évtizede immár, hogy a Remény a vallásos és hazafias érzést ápolja és fejleszti felnövekvő ifjúságunkban. A Remény ezt a jelentős évfordulót nemes gesztussal ünnepli meg. Ötmillió korona ösztöndíjban ötven jutalmat és ösztöndíjat tűz ki zsidó fiúk és zsidó lányok számára. Ezekre az ösztöndíjakra és jutalmakra minden zsidó diák pályázhatik, aki zsidó tudásban kiváló előmenetelt tanúsít és a Remény táborának a tagja. Ezeknek az ösztöndíjaknak tehát az a szép céljuk van, hogy a zsidó tudás fejlődését elősegítsék ifjúságunkban. — A pályázó a kérvényt, amelyet a rabbi, illetve hittanár ur ajánló sorokkal lát el, a Remény szerkesztőségéhez (IV., Magyar-utca 3.) intézi. Határidő 1925. április 30. A Reménynek e szép gesztusa, ötven ösztöndíj és jutalom kitűzése annál értékesebb, amennyiben a zsidó iskolák amugy is szükkölnének évvégi jutalmakban diákjaik részére.

Általános nyomda. Könyv- és lapkiadó Rt. Budapest, VI., Nagymező-utca 3.

EGYESÜLETI ÉLET

— A Zsidó Szemle előadásai. A „Zsidó Szemle“ helyiségében (VI., Király ucca 36.) minden vasárnap délelőtt 11 órakor előadásokat rendez. Február hó 1-én Werner Mann mérnök tart felolvasást.

A Vivó és Athletikai Club bálja. Vasárnap este, január 25-én, tartotta meg a Vivó- és Athletikai Club, mint mindig, úgy ezuttal is kitűnően sikerült szokásos bálját. A fővárosi Vigadónak gyönyörű virágokkal díszített termeiben a legjobb hangulatban mulatott a közönség a késő hajnali órákig. A megjelentek közt ott volt Vázsonyi Vilmos, Klein Elek, a VAC elnöke, dr. Fodor József, a VAC alelnöke és általában a pesti zsidó intelligenciának a színe-java. A táncot megnyitotta a „Kékre van a VAC kapuja fastve...“ kezdetű VAC-csárdásra Klein Elekné dr. Weiszberger Andorral, Grosz Zsófia Ligei Dezsővel, dr. Fodor Józsefné Haasz Ignáccal és Barta Klári Bárányi Ferenczel. — A VAC-nak nagyfényű s az idei évad báljaiból messze kimagasló estéje, amelynek részvevő közönségét a Vigadó alig tudta befogadni, élénken bizonyítja, hogy a zsidó sportklub eddigi tevékenysége mély és széleskörű társadalmi életet teremtett a sport iránt érdeklődő zsidó körökben. S ez a jelentős munka elsősorban annak az agilis működésnek köszönhető, melynek irányító vezére a VAC lelkes, áldozatkész elnöke: Klein Elek.

Az Erzsébetvárosi Sport Club december 27-én, szombat este tartotta meg kitűnően sikerült chanukaestélyét a Royal-szálló nagytermében. Impozáns közönség jelenlétében gyönyörűen zengő ünnepi ének kíséretében gyűjtötte meg Linetzký főként a chanukagyertyákat, majd dr. Kiss Arnold tartott magasszárnyalású, lelkes ünnepi beszédet, amelynek keretében felolvasta a „Zsidó Szemle“-ben megjelent gyönyörű „Olthatatlan lángok“ című alkalmi költeményét. Az estély emelkedett hangulatban ért véget.

Szerkesztői üzenetek

Hü olvasó. A Zsidó Szemle kiadóhivatala a könyvárusítást ismét megkezdte. A kívánt könyveket tehát tőlünk is megrendelheti.

Szerkesztésért és kiadásért felelős:

Dr. Unzár Béla.

Előfizetési árak: Egész évre 100.000 kor., félévre 50.000 korona.

Jugoszláviában: Egy évre 140 dinár.

Romániában: Egy évre 300 lei.

Amerikában: Egy évre 2 dollár.

VASBUTORT, rézbutort, gyermek ágyat, gyermekkoszt, sodronyágy betétet, matracokat legolcsóbb gyár áron szállít Klein Gyula és társa vasbutorgyár lerakata, Dob-u 58. Javításokat vállalunk.

SZOFER! Kohn Samuel szofer autó Jerusalemben verkauft Tefilin, Mezuza's rezuozs csiszis und richtet alte Tefilin zu ermässigten Preise. Dob-utca 10, földszint 7.

PERZSA- és gyári szőnyegek, futók, átvétők
OLCSÓ ÁRUSÍTÁSA
SOMOGYI LALOS VII. DOB UCCA 22

Butor szükségletét

mindenki
FÜRST LEÓ butorgyárában szerzi be
és céget ajánlja BUDAPEST, VII. ker., Rottenbiller-utca 6. sz.

A nyomdát felelős: Dr. Merényi Kornél